

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК ПОСТУП

Р. III. Ч. 7-8

1923

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК

„ПОСТУП“

Орган присвячений правді і благородній ініціативі
Виходить що місяця (кромі ферій)

Р. III.

ВЕРЕСЕНЬ
ЖОВТЕНЬ

Ч. 7—8

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ В Р. 1923.

Цілорічна передплата в краю нормується від 7. числа разом з ілюстрованим додатком вартостю американського долара і виносить 30 центів, що перераховується в (жовтні) на 300,000 мп.

Передплата від 7. числа до кінця року виносить 10 центів (в жовтні 100,000). Попередні 1. 2. по 20000; 3—4. 5—6. 7—8. по 30,000.

Хто прислав у січні 10,000. той з обов'язку платить тепер тільки за ілюстрований додаток доплату 40,000. Ціни маркові важні тільки до 6. листопада ц. р.

Цілорічна передплата за кордоном виносить: На Чехословаччині: 24 кор.; в Америці й Канаді 1 дол.; в Бразилії 4 мільр.; деїноді 4 фр. швайц.

Передплату посилається по адресі Експедиції:

Часопис «Поступ», Жовква.

Адреса Редакції й Адм.: Львів, Домініканська, 11.

ЗМІСТ:

Благословенство нового шляху.

Слідами нашої культури на землях Польщі.

(Дам. М. Горняткевич).

На філософійні теми. (Д. Головецький).

Епілепсія умів. (Л. Нигрицький).

Яке становище вибрати. (Ор. С. Мердін.)

Втихали вже звуки. (Ром. Завадович).

Чому. (Емілія Желіzkова).

Ще гірше смерті. (Юл. Редько).

До стіп твоїх. (Меріям).

Серед ночі. (Вас. Міліянчук).

Рушник. (Емілія Желіzkова).

Зі студентського життя.

Під ясным прапором.

Надіслано до Редакції «Поступу».

Додаток ЦІКАВІ ОПОВІДАННЯ стор. 1 - 32.

ЦІНА ПОДВІЙНОГО ЧИСЛА 30,000 Мп. (3. центи).

До наших передплатників!

Щоби вдоволити наших Шан. Передплатників, розширюємо від цього числа рами нашого журналу і поміщатимемо постійний ілюстрований додаток, призначений, головню для молодших читачів. Таким чином »Поступ« побільшується о цілий аркуш.

Радимо цей додаток зберігати, щоби відтак мати цілу книжочку. Обгортку вишлемо з посліднім аркушом оповідань.

Рівночасно мусимо коротко порушити матеріяльну сторону Видавництва. Знаний, незвичайний спадок валюти, не то що місяця, але що дня, страхом наповняє всіх видавців і нас змушує предложити уклінно слідуючі просьби:

1. Вирівняйте як найскорше свої зобов'язання, причім залежності належить вирівнати по теперішній ціні чисел, (одно число 3 ц. амер.).

2. Пришліть чим скорше (жовківським чеком) невеличку доплату за ілюстрований додаток, яка виносить жовтні 40,000. (4 ц.)

3. Зложіть якийсь дар на фонд «Поступу» (львівським чеком ч. 152.518).

Причиніться, як давнійше до добра молоді і не дайте загинути самотньому студентському журналові, що виключно служить Правді!

З високою пошаною
Видавництво «Поступу»
Львів, Домініканська 11.

Одинокий на рідній землі

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК

„ПОСТУП“

виходить що місяця (кромі ферій).

Поміщує научні статті з усіх ділянок знання
твори гарного письменства, проби молодих
авторів, багаті вісти з життя українського
студентства і студентства інших народів.

Для молодших читачів поміщує
ІЛЮСТРОВАНІЙ ДОДАТОК

ЦІКАВІ ОПОВІДАННЯ

Передплата в краю річно 30 центів ам.
(по курсі). Одно число (з додатком) 3 ц.

Адреса Редакції і Адміністрації:

- - - Львів, Домініканська 11. - - -

Адреса Експедиції і замовлень:

Часопис „Поступ“ — Жовква.

Читайте і поширюйте свій оди-
нокий студентський журнал!

(Листок подайте даліше).

Благословенства нового шляху

Виплекати і видосконалити національне почування, про що згадалось в останнім числі цього органу, це тільки один бік благодатнього ділання Христового шляху, на який сміло поступає нова молодь. Про його далші благословенства починаємо говорити сьогодні.

Звичайно лучається, що й національно освідомлена людина не відповідає своїм сподіванням і тим надіям, які хоче збирати народ. Аж надто часто при своїм цілім освідомленню вона остає некарним членом нації, а в своїх виявах на зверх, вона залишається недіяльною, а то й соціальним трупом. Відки те все походить? Причиною цього брак здорових засад, котрі, як ті підвалини в домі, трималиб її в постійній рівновазі і рівночасно творилиб що раз то нові і свіжі вчинки. Певною бо є річчу, що кожда здорова і живо відчута засада стає внутрішньою пружиною, яка всяке розумне сотворіння пхає постійно і доцільно до життєвого чину і до придбання собі і своїм того, що розумне і суцно приналежне.

Засвідчує історія, що ніщо инше, тільки одна релігія має змогу вщипити такі засади. Та, на жаль, не кожда релігія dokonує цього, але виключно християнсько-католицька, котра сама одна має заручене від Христа благословенство цього і будучого життя.

Засади католицької релігії мають це до себе, що вони придатні для всіх століть і всіх людей, і хоч самі не вийшли від людей, мимо цього так їм близькі і суцні, що без них нема повної людини. В них маємо засади, котрі розмежовують це, що туземне від того, що вічне, це, що випадкове від того, що кінечне, це, що переминає від того, що стоїть завсіди непорушно. Маємо Сотворителя, котрий жиє в світі невидимім, а маємо теж і сотворіння, яке видиме йде до невидимого. Маємо засади, яких слухають споконвіку земля, звізди, сонце, пори року і маємо засади, яким служить совість і розум, хоч цього не вчилися і не студіювали.

А вжеж між цими засадами жадні не є так близькі людині, як ці, що торкаються його найтайніших життєвих загадок і його найцікавіших питань. На них усіх вони подають ясну і глибоку відповідь. Знаємо прецінь, що тільки Христова релігія вповні освітлює цілу суть людини і то з усіх боків і в усіх напрямках. Так отже вона розкриває велику тайну її початку і основно відповідає відки береться і походить чоловік. Показує теж який він по своїй природі і в своїм істнованню. Вкінці дає відповідь на його ціль і призначення.

Хтож не бачить, що при таких засадах мусить повстати в людині жива свідомість про свою особисту, людську гідність і вартість! Хто заперечить, що в міру розвитку цієї свідомости, зростатиме і зовнішня праця, достосована до засад і світогляду! Коли, по католицьки думаючи людина знає, що вона не сьогосвітна, тоді в цім світі не бачитиме своєї вітчизни і свого призначення. Коли знає, що вона прямує у висший світ, тоді доложити старання, щоб ті її кроки були гідні поступити на земські простори. Коли вона свідома, що належить до Бога, буде по Божому поводитись... Тим чином повстають ті великі душі, котрі обновляють себе і своє окруження. Підчас коли проповідники невірства зі своїми засадами, не осягають навіть позорів розумної діяльности, підчас коли згуртовані поклонники построєних людських релігій здобувають лише землю і землі складають свій талан, ініціативу і трофеї, визнавці католицької релігії, не нехтуючи землі, перш усього культивують душу і нутро, щоби відси, з переконання і засади, зачерпувати сили та світогляду і щоби відси трискала життєнна струя життя і чину. Душа, по думці цієї релігії, становить: бути або не бути людині; душа, а не труп-тіло, рішає про людську вартість; душа дає життя, світло і діяльність.

От, маємо благословенства нового шляху.

Як аптичний лік не дає здоров'я, коли його лиш подивляється і хвалиться, так і ці благословенства не ділають, доки не ввійдуть у життя і кров людини. Кождий отже, що рішився поступити на Христовий шлях, тим самим рішається зберегти й Христові засади, воплотити їх у себе, щоби так розцвилось буйне життя і належне, благодатне ділання.

Слідами нашої культури на землях Польщі

(Нова серія).

На правому видно лише горішню часть будівлі якоїсь, а в середині голову в золотій короні.

Усі ті образи є відділені від себе червоним пасом. Розпис виконана на білому, гладкому тинку, званому *фрес*; про підклад цей розкажу подрібно дальше, іменно при обговорюванні технічних средств, які уживали мистці наші цієї доби.

Відносно часу повстання малювань отсих — годі означити дату. СANDOMIRSKІ акти церковні мовчать про це. Звісним вправді є факт, що єпископ Олесьніцький добудував в р. 1470. часть абсидіальної катедри сandomірської, але судячи по розмірам будівлі й формі цегол, його стараннями не повстала властива абсида, лише давний капітуляр, каплиця Матері Божої і сосудохранильниця, поза цією каплицею¹⁾. Так отже пресвітерія сама зі своєю поліхромією

¹⁾ Звіт Володислава Лушкевича в «Sprawozdania x komisji do badania Historji Sztuki w Polsce» T. IV. Краків 1891. ст. XLV.

існувала вже перед р. 1450. Дальше, візити єпископські згадують о »зводі в хорі меншому« пресвітерії, який був прикрашений »колись образами грецькими через Казимира Великого,« одначе ця одинока в своєму роді вістка відноситься до декорації зводу, а не стін. Тим то певнішим свідоцтвом в цьому згляді лишається все ще згадка Длугоша, наведена вище.

З візит єпископських довідуємося рівнож про занедбаний стан цього костела в давнині. Вже в р. 1604. єпископ Мацейовскі велів направити подіравлений верх храму й вичистити стіни горою, але »без ушкодження старинної розписи«¹⁾. По уступленню Шведів зі Сandomіра в 1656 р. потерпіла від них дуже й тамошня катедрa, причім зістали знищені найбільше кривлі й звід її. Через 6 літ опісля упоминали візитатори, щоби капітула відновила хор навіть за ціну усунення старинного мальовила зі зводу (декрет з р. 1668.²⁾), й тільки завдяки рішенню єпископа Андрія Тшебицького в р. 1671³⁾ зістало воно заховане в тодішньому стані. Та в 45 літ пізніше капітула рішила прецінь забілити оцю поліхромію і помалювати її так, як була прикрашена проча часть зводу. Цей розпорядок переведено, і звід пресвітерії покрито бароковою декорацією⁴⁾. Стіни пресвітерії наражені на зруйнування ще більше від зводу, скорше йому улягли. Після вістки Длугоша⁵⁾ вдарив в 1448. р. грім в костел і зділав в ньому велике знищення, найбільше же в пресвітерії. Відтак слідував цілий ряд змін в устрою олтаря, як усунення престола з його північного боку (р. 1639.), вставлення органів, замурування вікон від сторони сусідної каплиці, а все те відбилося на стінах, які таким чином знищено, подіравлено, а стінопись вкрилася затинкованими плямами. Щоби ці сліди руїни не разили, завішено на них великі полотняні образи, які носять на собі дату р. 1647., отже ними покрито стіни ще перед перемальованням зводу (що сталося — як згадано 1713. р). Що криється під прочими образами, будучність відповість і на це питання.

Реставрацію відкритої стінописи сandomірської виконали в р. 1913. К. Фрич і І. Талая.

III. Другим, а zarazом найвеличавішим твором нашого мистецтва цієї доби є стінопис костела св. Тройці в Люблині.

Храм цей, невеликий розмірами, збудовано в 1395. р. в готичкому стилу за днів володіння Казимира Великого, — як костел замковий. Нинішній вхід костела є від сторони полудневої на висоті першого поверха, бо під підлогою його знаходиться підземна крипта. Храм св. Тройці складається з нави головної о майже квадратній поверхні й вузкої, пятистінної пресвітерії. Звід нави, поперетинаний ребрами, підпірає в середині гранчастий сповп. Довжина боку її виносить вісім метрів, — це число дає рівночасно поняття і о величині костела цілого. Освітлюють його чотири вузкі вікна пресвітерії й одно північне нави; це останнє перероблене в новітніх часах з входових дверей фасади. В стіні фасадовій є ще два малі віконця, низом замурувані.

¹⁾ J. Rokoszy — Średniowieczne freski w katedrze sandomierskiej. ст. 470.

²⁾ Acta Sess. Cap. F. II. ст. 32.

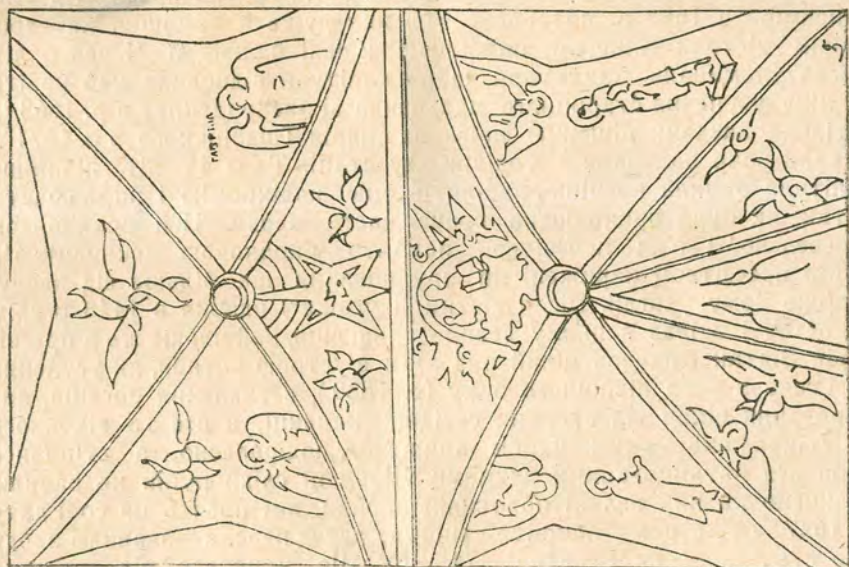
³⁾ Acta F. II. ст. 50.

⁴⁾ J. Rokoszy. — Średniowieczne freski w katedrze sandomierskiej ст. 472.

⁵⁾ Historia, T. V. L. XII. ст. 52.

Ціле нутро святини від долу аж до зводу й від заломів до шестигранної колюмни є прикрашене розпису виконаною рукою Андрія, як свідчить напис, поміщена на стовпі арки відділяючої пресвітерію від нави.

Перехресний звід пресвітерії є поділений серединою поперечним ребром на два головні поля. З тих східне має додаткові два ребра до престолу, а всі замикає в горі звязь. Західне же, через симетричний поділ ребер складається правильно з чотирьох частин. Через це розчленовання повстає десять площ дуже різних між собою під зглядом поверхні.

Звід пресвітерії костела св. Тройці в Люблині

На поодиноких полях зводу зобразив мистець Царство небесне. Що до укладу фігур, кермувався пляном уживаним при декорації церков циліндричних. О крашенню того рода храмів переказує Герменей¹⁾: »подібно є, если церков, яку хочеш малювати є циліндрична, іменно має бочковатий звід. Горою в середині зводу намалюй Пантократора в крузі. На сході у висоті храму Найсвятійшу, на заході Предтечу. Від Найсвятійшої до Христа, й від Христа до Предтечі зділай небо а в ньому множество ангелів...«

Такий поділ бачимо і в костелі св. Тройці. На східньому, верховому витинку, де з'осереджується погляд зритель, видніє в славі маєстатична стаття Христа-Пантократора, у нищих же — тим разом полудневому, — Марія, а в північному св. Іван Хреститель.

Є то композиція, звісна в церковному мистецтві під назвою *Δέσις*, себто молення. Бо зображає вона молитву за вірних, приношену перед престолу Спаси найближими йому особами²⁾. Зіставлення цієї трійці стрічаємо й у літургії св. Івана Золотоустого.

¹⁾ *Εμπνεύματα* §. 444.

²⁾ Др. І. Свенціцький. — Галицько-руське церковне малярство XV.-XVI. ст. — Львів. 1914. ст. 8.

Іменно в часі проскомидії священник укладаючи на дискосі побіч агнца десять частиць, посвячує самого агнца в честь Христа, а з частиць першу Богородиці, другу Йоанові Хрестителеві і щойно прочі дальшим рядам Святих. Замітне притім, що частинку, посвячену Марії кладе по правій стороні частиці Христа, по лівій же посвячену Йоанові та аж під сею послідною укладає прочі частини¹⁾. Як бачимо, уклад цей заховано й у мистецтві. Але вернім до наших малювань.

Ісус сидить тут в червоній одежі на престолі, а одяг Його спливає згортками до босих стіп, опертих на підніжку. В лівій руці держить євангеліє, правою же благословить. Одначе пальці благословлячої руки Христа не є зложені — після закона церковного — у виді букв ІС ХС, але ціла долоня є звернена до зрителя із простягненими усіми пальцями. Дальше, правильник Діонізія в главі «о характері лица і тіла Господа, як то переказали нам ці, котрі первісно оглядали Його» учить²⁾: «Божественне тіло є три лікті довге, трохи нахилене. Найзамітнішою чертою Його є лагідність. Красні брови, а ті є зі собою получені; красні очі; гарний ніс; голова з кучерявим волоссям краски пшениці; і трохи жовта, борода чорна; пальці дуже чистих рук є досить довгі і в доброму відношенню. І взагалі як характер Богоматери, з котрої він прийняв життя і повстав у повному чоловічестві.» Переховався до наших днів ще й старинний опис вигляду Христа поданий саме одним із «тих, котрі оглядали Його» іменню Лентулем, а се в листі писаному до римського сенату. Лист цей³⁾ є вправді апокрифічний, але тому, що походить з перших віків христіанства й згоджується в описанню із вістками найперших отців Церкви, тому заслугоє на узгляднення: «Під цю добу з'явився муж, котрий ще живе, а був обдарований великою силою; його імя є Ісус Христос; його ученики зовуть його Сином Божим; інші уважають його за великого пророка; він будить мертвих; він лічить недужих із усякої слабости й журби. Цей муж є великого росту, у відповідній рівномірности; його вид є строгий і повний чесноти так, що його мож за першим поглядом любити а рівночасно боятися. Його волосся має краску вина, і є до уший рівне й без блиску, але від уший через плечі сіяє воно й звивається в кучері. Від плечий укладається воно після звичаю Назореїв роздвоєне на хребті. Чоло є чисте й гармонійне, лице без плям і румянцем оживлене, вимова благородна й ніжна; ніс і уста є без закиду; борода є буйна й має краску волосся і є вилкаста. Його очі є сині й дуже лискучі. Коли він упоминає і ганить є страшний, а коли учить і заохочує є його слово повне любови й ласкаве. Його обличчє має особлившу достойність і принаду. Ніхто не бачив Його сміючогоса, але бачили його частійше плачущого. Він є стункий ростом, має рівні й довгі руки, гарні рамена. Його слова є поважні й вибрані, а він ощадний у висловах. Він є задля свого вигляду найкращий з усіх людей.» Та ще інакше представив його Андрій у своєму малюванню. Його

¹⁾ D Sokołow. — Darstellung des Gottesdienstes der orthodox-katholischen Kirche des Morgenlandes, übers. von G. Morosow. Berlin 1893. ст. 56—57.

²⁾ *Εκρηγνεία* § 446.: *Περὶ τοῦ χαρακτήρος τοῦ Θεοπρεπτοῦ προσώπου καὶ σώματος καθὼς παρέδωκαν οἱ ἀπ' ἀρχῆς ἀδελφοί.*

³⁾ Fabricius. — Codex apocryph. N. T. Hamburg 1703.

Христос являється як правдивий тип Сходу. Темне лице з високим чолом і очима повними виразу, має справді «особлившу достоїнність і принаду», а є обрамоване вінцем буйного волося. Луки бров є відділені від себе — проти бажання Діонізія, а обвислі, тонкі вуси зовсім не затирають своїм натуралізмом вражіння величі. Черти лагідности слабнуть при торжественній повазі, яка ціхує поставу цілу. Постать ця, мимо позірно супокійної пози є повна життя, має в собі щось маєстатичного.

Образ Спаса є звеличений емблемами евангелистів. Знамена ці виступають зпоміж лучів гльорії, на тлі якої є представлений Ісус. Горою по правій руці його являється ангел — символ св. Матея, у сій же самій стороні долом крилатий лев, — це знамя св. Марка. З противної сторони в горі виступає орел — символ св. Йоана, вкінці під ним окрилений віл — св. Луки. Всі вони держать в кінчинах своїх евангелія.

В сусідних нищих полях під Пантократором видніють дві стоячі постаті звернені в напрямі Христа, — в лівому Марія, а в правому св. Іван Хреститель. Прекрасною є ця постать Марії. Оживлена любовю до Сина й тих, за котрих саме молиться, а виразом чого є лагідний рух повний сентименту й дивного чару. Вона стоїть на гранчастому підніжжю легко похилена з простягненими в молитві руками, через які спадає одяг. Її верхня одежа берегом золототкана, червоної краски, закриває голову від чола й спливає складками до колін. Зпід неї веться спідня ясна, яка укладається на босих стопах. Вираз святої покори ціхує послідну статть цієї трійці. Лице св. Івана є худе, аскетичне, а довге волося спадає аж на рамена. Сухе тіло окриває тяжка кожа.

На західному витинку біля Пантократора ясніють горою соняшні круги, із яких виходить луч, а на ньому є представлений в славі св. Дух.

На усіх прочих полях зображено власти небесні.

В іконографії візантійській усталився поділ ангелів на девять хорів, котрі містяться в трьох головних групах. Вже бо канон літургії св. Василя Великого упорядкував їх в словах: „Тѣмъ бо хвалять Ангели, Архангели, Престоли, Гѣствѣа, Начала, Блѣсти, Сѣлы, й многоочити Херувими: тѣмъ предстоать ѡкрестъ Серафими, шесть крилъ единомъ, й шесть крилъ дрѣгомъ: й двѣма ѡубо покрывають лица своа, двѣма же ноги, й двѣма летающе, взывають едины къ дрѣгомъ, непрестанными ѡусты, немолчными сласловенными: Сѣтъ, Сѣтъ, Сѣтъ. Пізнійше повставший твір »О ерархії небесній,« приписуваний Діонізієви Ареопагітови з Атен, впровадив класифікацію на три основні ряди, а се: 1) Серафими, Херувими й Престоли; 2) Царства, Влади й Сили, та 3) Начала, Архангели й Ангели. Герменей о стільки переводить зміну цього порядку, що вчисляє в першій групі наперед Престоли, а відтак аж Херувимів і Серафимів, в другій Царства, Сили й Влади і доперва в третій згоджується в укладі з книгою »о ерархії небесній.« Що до їх вигляду, то правильник Діонізія велить малювати Престоли як огненні круги, котрі довкола мають крила, а на крилах очі. Вони повинні бути сплетені зі собою, а зображають королівський престол. Відтак Херувимів як двокрилі голови, Серафимів же як зяви із шістьома крилами. Другий ряд називає цей правильник Володінням. Ангели

тої секції мають довгі до стіп стихарі, а на них пояси й золото-зелені епітрахилі. В правих руках держать золоті стяги, у лівих же світи з монограмом Христа. Вкінці ті, що належать до третього ряду, а іменно Начала, Архангели й Ангели носять одяги воїнів і є оперезані золотими поясами, в руках же мають копії зі сокирами, та списи на копіях. Тільки Герменея!).

Угруповання ангелів на зводі костела св. Тройці відповідає по части вказівкам цього малярського провідника. Основно ріжняться одначе тим, що ангели виступають тут не громадою, лише поодинокі на кожному полі. Відтак крім Престолів і Серафимів, де вид їх не наводить ніяких сумнівів, годі о прочих точно сказати, до якої категорії вони належать. Бо написи при них затерті, а й сам маляр Андрій був надто оригінальним творцем, щоби при помочі правил Герменеї, чи порівнування з аналогічними малюваннями відповісти точно на це питання.

Першенство він віддав Престолам. Вони поміщені на обох стінах першого витинка над вітарем в числі двох, протилежних собі. Являються як круги з очима при основі крил. Проти вказівок правильного Діонізія вони є відділені від себе. Їх рід означає напись, поміщена біля них: *сила шгнанна еже пѣ ножи егѣе*.

(Продовження слідує).

Дамян М. Горняткевич.

На філософійні теми

Ціль держави

Вивязавшись достаточнo з квестії генези держави, виринувши з цілого лабіринту найсуперечніших поглядів, що зродились у звихнених філософійних умах, притемнених ще й низькими пристрастями самоволі й егоїзму, приступаємо тепер з ряду до найповажнішої і практичної квестії про ціль держави. Кажу: »практичної квестії,« бо ціле практичне уладження держави, орудники, якими держава буде послугуватися, закони і інші приписи будуть мимоволі по законам психології достроєні до цілі держави. Так отже ціла конкретна, практична сторона держави буде така, прибере форми такі, які форми і види прибере сама ціль держави в голові кермуючих начальників держави, чи евентуально в голові мас народу, коли ходить о державу чисто демократичну. Кажу: »найповажнішої квестії,« бо ясным кождому, що доля і одиниць, і родин, і цілих нераз націй залежить від уладження і законів держави. — Ся коротенька увага зневолює нас, щоби до згаданої квестії забиратися з цілою обережністю і скруполятністю.

З гори зазначаємо, що в міру потреби будемо придержуватися і супонувати ті правди, які в »генезі держави,« були об'яшені і доказані. Цего вимагає сама логіка і порядок нової квестії.

¹⁾ *Επιμνησται* §. 73.

На разі полишаємо на боці всякі ріжнородні погляди що до цілі держави і для ясности ставимо отверто тезу:

Ціллю держави є добро публичне

Отся теза замикає в собі кілька правд, які будемо мусіли доказати; а іменно: 1) Держава має осібну, собі питому ціль, відрубну від цілий інших стоваришень суспільних. 2) Ціллю держави добро публичне, а не приватне. 3) Дальше подрібні правди про це, в чім саме лежить добро публичне.

Обяснення термінології і понятъ

Ціль (Finis, Zweck, fin, causa finalis, Zweckursache, cause finale) — іменник від слова «ціляти» — зміряти, прямувати, означає це, із за чого щось діється. Латинське слово »finis« означає кінець діланія і слушно. Бо коли чоловік діланієм осягнув це, до чого зміряв, застановляє свою роботу, так що добро осягнене є гейби кінцем, завершенням діланія. Пр. чоловік забирається до діланія — студіюм, студіює-працює так довго, аж доки не осягне бажаного знання. Це знання є закінченням студіювання, є заміренням добром, є ціллю. Ціль впливає на причину, склонює її до діланія; ціллю отже є якесь добро принайменше релятивне, є добро або об'єктивне, правдиве, або суб'єктивне, мнимо. — Ціль ріжниться від причини творчої, бо перед діланієм фізично вона не існує, а дістає буття доперва по виконанню. Ціль ріжниться від причини моральної, бо ся послідня рівнож існує фізично; є подібна до причини моральної, бо ділає подібним способом, себто через розум і волю.

Належить розрізнити ще ціль діла і ціль ділаючого (finis operis et finis operantis). Ціль самого діла пр. годинника є показувати години, ціль годинникаря — зискати гроші. Ціль отже діла (finis operis) є добро до якого зміряє діланія зі своєї природи; ціль ділаючого (finis operantis) може бути поза областю природи самого діланія (пр.: годинник — гроші). В тезі ходить нам про »ціль діла,« de fine operis, non de fine operantis, так, що теза має дати нам відповідь на цього рода питання: »до якого добра стремить зі своєї природи суспільна організація, звана державою?«, консеквентно: »яке добро мусять мати на оці, до якого добра мусять змагати (або принайменше повинні) так самі горожани, як і головно ті, що стоять у керми держави?«

Дальше належить розрізнити ціль послідну (finis ultimus) і ціль безпосередну (finis proximus). Ціль послідня, як вказує само слово, є найвища, поза котрою нема иншої. Коли ходить державу і инші твори на землі, то послідня ціль є прославлення Сотворителя. Це може трохи для декого буде видаватися дивним і занадто клерикальним, та нехай потішиться, що не про таку ціль тепер мова. Це квестія цілком иншої области філософії. Квестію послідної цілі держави полишаємо зовсім на боці. Ціль безпосередна (finis proximus) є це добро безпосередно намірене, добро, до якого стремить само зі своєї природи, добро, яке ділаючий розумно чоловік, мусить (повинен) мати на оці. Приміром огородник садить зернятка, щоби з них вирости дерева і приносили плоди. Якраз о таку ціль ходить нам тепер в квестії держави.

Добро суспільне (*salus publica, prosperitas publica, die öffentliche Wohlfahrt*) — коротка це фраза та богата змістом. Многі нею залюбки послуговуються, бо має в собі якусь магнетичну силу притягання до себе, многі нею воюють, хоч як слід не вмілиби подати її змісту. Много фальшиво її розуміють, скривлюють її значіння. Коли «загальне добро» грає в теперішній тезі найбільшу роль, то мусимо ясно подати її зміст і значіння. І тут для означення, що розуміємо під «добром загальним, публичним,» мусимо передусім відрізнити його від добра приватного (*salus privata*).

Під «добром приватним» розуміємо такий стан чоловіка, в котрім посідає всьо, чого розумно в своїм життєвім становищу може вимагати. Тут належить багатство, добро, так зовнішнє як і внутрішнє, так тілесне як і душевне. Тут отже належить всьо, що потрібне до удержання життя і здоров'я тілесного, як пожива, одяг помешкання, словом майно; далше належить добре ім'я, честь відповідна. Далше те, що становить добро душі, (розуму і волі), як знання, штука, гарні прикмети волі, або іншими словами чесноти і та рівновага моральна, без котрої немислиме є правдиве щастя ані в теперішнім, дочаснім життю, ані в будучім, вічнім. Вкінці належить іще тут можливість захоронення для себе висше згаданих діб.

Щож розуміємо під словом «публичне добро?» Коротко виражаючись розуміємо — «збір (сума) умов, які є конечні, щоби кождий (горожанин) міг власною працею досягнути своє земське приватне добро-щастя.» Так понятє добро публичне обіймає дві річи: 1) (*Pars negativa*) усунення всіх перепон, які спинялиби розумну і чесну діяльність горожан; тут належить головнo охорона права власности і особистої свободи (*Rechtsschutz*), мирний стан у державі, усунення по можности публичних нещастя, як голод, пошести і т. п. 2) (*Pars positiva*). Витворити ті добра, які є для всіх конечні чи позиточні, а котрих поодинокий горожанин не в силі достаточнo роздобути своєю приватною, особистою працею. Таке саме поняття публичного добра розвиває гарно папа Лев XIII. в своїх енцикліках. І так в енцикліці «*Immortale Dei*» 1. XI. 1885. пише: «Чоловік з природи належить не тільки до родини, але і до держави, бо вона тільки може достарчити йому всього, що до совершенного життя є потрібне.» Ще краще розвиває ту науку в енцикліці «*De conditione orificum*» 15. V. 1891. «Власть публична своїми розпорядками і уставами має старатися о чесність обичаїв, о правильне родинне життя, о пошану для релігії і права, а також попірати має промисл і торгівлю і всьо, від чого добро і щастя горожан залежить.»

Ще досадніше, ще більше конкретнo виражається св. Тома: (*S. th. p. 4. tit. 2. c. 6 § 1*). «Керманич держави має дбати... щоби в державі були люди мудрі, розумні, вчені, щоби були відповідні для виховання молодого покоління, щоби були знатоки права, щоби були чесні для слави держави, щоби було подостатком, що потрібне на прожиток горожан... Тому має пильно дбати, щоби не було дорожнечі, але було потрібних споживних матеріалів подостатком... тому повинен предвидіти нещастя — передусім має дбати про найконечніші речі, як збіжжа — сіль і тим подібне.» Словом, щоби горожани жили, щоби мали всьо що потрібне, щоби чесно жили:

»Ordinatur civitas ad vivere, ad sufficienter vivere et ad virtuose vivere« (De reg. principum l. 3. c. 2).

Коротко: добро публичне має доповнити, уможливити, улекшити, принаглити діяльність особисту в цілі осягнення життя щасливого і чесного. Розуміється, добро публичне не має на згляді одиницю, яко одиницю, але сам загальний горожан, має на згляді одиницю яко члена загалу і тому пропорціонально до її потреб і заслуг. Дальше це добро публичне має бути правдиве, це є таке, котре не противилобися найвисшій цілі чоловіка і його щастю, це є, мусить мати на згляді закони моральности і релігійности. Абсурдом є добро дочасне, котре йде в супереч добру вічному, впрочім воно й неможливе.

(Далі буде).

Діонізій Головецький.

Епілєпсія умів

На маргінесі футуристичної поезії.

Non est in literatura, quod in vita non fuerat — кождо епоху літератури створило, дало їй підклад тодішнє життя суспільности. Загально беручи, письменство є впливом поодиноких інтелектів, але воно відзеркалює життя мільонів і подане суспільности, стається її дійсною власністю.

Хотячи отже означити дану епоху, мусимо принайменше побіжно переглянути чинники, що її створили, шукаючи їх в суспільному житті. Сучасна епоха письменства а головнє епоха поезії переходить фазу так званого футуризму, себто, беручи буквально, напрямку, що має дати щось «нове», «будуче».

Повний розвиток цього напрямку находимо підчас світової війни. Державні, культурні й моральні перевороти вчинили з давньої спокійної людини, людину в крайному степені нервозну, людину «непевного завтра», котра бачучи, як всі попередні, придбані віками теорії, одна по другій упадають, зневірилася в авторитет, відкинула все попереднє й кинулася шукати чогось «нового», «оригінального». Це саме «шукування» відбилося дуже погано на найкращій ділянці мистецтва, поезії. Мусіло так відбитися, бо поезія до тепер займалася душею, давала вирази почування душ у сфері внутрішнього життя чоловіка. Зновуж кожде духове життя було основане на якійсь філософічній системі (абстрагуючи, чи вона була добра чи зла); — поезія була його виразом, сучасне духове життя є основане на крайній нервозности й сучасна поезія є його обличчям.

Ця нервозність знищила дотеперішню форму поезії; упадок старої культури духа й влада zdeправованих мас народу, надала їй зміст «органічної праці» й останнє, мова, змінилася, розуміється, відповідно до окруження.

Відносно мови, легкі признаки цієї зміни бачимо вже при кінці минулого століття¹⁾. Скарга на німіч слова була одним з найважливіших мотивів романтиків, котрим для вираження їхніх почувань, тодішній вибір слів вже не вистарчав, зовсім протилежно як раціоналістам²⁾.

Культура світа, це будівля, котрої основою є література, письменство, а орнаментом поодиноких поверхів — епох є поезія. Кожний вік додавав іншого рода прикраси, щоби ця будівля була що-раз кращою, могутнішою. Кожний вік пошукував завжди щось нового, щоби одностайність не разила й це нове додавав до старого, до спадщини соток віків. Це звалось поступом. Сьогоднішній напрямок не можемо назвати поступом, бо йде вперед цей, котрий за собою щось має, а сучасна творчість відкидає все «старе», не знаючи, що «далеко більше цінних, спасених річий і понять є вже вишуканих (цілим людством), чим вона зможе вишукати»³⁾. Можнаби це назвати «рушенням з місця» (XX. вік!), колиб не це, що «твір сучасних не може бути ніякою мірою низшим від твору предків, а мусять досягнути принайменше вершка творчості предків»⁴⁾.

«Футуризм вродився зі свідомости безсилля висказати при допомозі давно принятих та освячених традицією способів вислову вповні определено зміст внутрішніх переживань тонкої рафінованої сучасною культурою індивідуальности. І поставив собі одним із завдань знищити цю перешкоду через відвернення граматичних і логічних вартостей поодиноких елементів речення, через неприродний поділ лучення слів, через зовсім довільні звуки. Таке становище до форм мистецтва слова носить на собі всі признаки бунту й бунтом дійсно є. Та оскільки сягнемо глибше, то побачимо, що не виключаючи українського футуризму, це бунт слабої душі, котра не знайшла в собі сили для гармонійного зеднання й перетоплення в одну цілість нових форм життя, принесених найновішими винаходами техніки»⁵⁾.

Справді, в зразках сучасної «поезії» надаремно дошукувалися ми якоїнебудь гармонії чи контемпляції духа, даремно шукалиби ми оригінальности, котра не булаб абсурдом. Кितिці диссонансів і дісгармоній, абсурди, калямбури зложені з помотаних географічних понять і без змісту зложених слів, такі девізи, як «стремім до несвідомости й безділля»⁶⁾, це зміст сучасної поетичної творчости.

Precz z poezjami! Z duszą tromtadrata!
Niech żyją bzdurstwa, bujdy, banialuki!
Dosyć rozsądku! Wiwat transwarjatal
Życie jest wszystkim! Niema żadnej sztuki!⁷⁾.

¹⁾ J. Szarota: Współczesna liryka francuska. (S. Mallarmé). A. Soergel: Dichtung n. Dichter d. Zeit, Leipzig 15. Aufl. ст. 538.

²⁾ J. Miller: Harmonja dźwiękowa w poezji najnowszej. Ponowa, 1921. т. III. ст. 179.

³⁾ Д-р Г. Костельник: Ломання душ, Львів, 1923. В-тво «Добра Книжка» ст. 37.

⁴⁾ S. Zeromski: Snobizm i Postęp, Warszawa, 1923. Wyd. Mortkowicza ст. 15.

⁵⁾ В. Бобинський: Від символізму на нові шляхи, Митуса, II. Львів, 1922.

⁶⁾ Brzask Epoki, Nakładem Zdroju, Poznań, 1920. т. I. ст. 35.

⁷⁾ Я. в. К. Wierzyński, Manifest. ст. 62.

Колискою футуризму є Італія, де він повстав на таких при-
близно основах: 1) нападистий рух, горячкова безсонність, карко-
ломний скок, п'ястук, пощочина; 2) знищення всіх попередних впливів;
3) усунення попереднього вірша, заступаючи його зовсім вільним;
4) вводячи нову складню, котра опирається на розставленню імен-
ників відповідно до повстання вражін в уяві творця; опускаючи
прикметники, заіменники й лучники, бо оставлення їх нівечилоби
динамізм творення; 5) всю інтерпункцію зноситься, а в місце її
уводиться знаки арифметичні й ноти; 6) Рішаючий чинник в про-
цесі творення є інтуїція, чого вислідом є погорда для сенсу й культ
непорядку думки; 7) всі психологічні питання зноситься, а нато-
мість впроваджується інтуїтивну психологію матерії. (Зasadничим
змістом матерії є воля, відвага й сила, тому задумуючи відтворити
всі прикмети при допоміж якоїнебудь ортографії, футуристи думали
витворити таку живу й ясну ономатопойею, щоби словом можна
було виразити істоту тягару або замаху прикмет: внутрішнє життя
машини в руху, їзду поїздів, стукіт кінських копит, брязкіт ви-
биваних шиб і т. і.¹⁾).

Ціла плеяда письменників з «творцем» футуризму Ф. І. Марі-
нетті²⁾ почала засипувати італійську публіку своїми творами.
Ф. Марінетті написав «поему» під оригінальним заголовком: «Zang
Tumb Tumb» де описує свої вражіння з борні під Адріанополем.
Ось зразок цієї «поєми»: Полудне $\frac{3}{4}$ флета песачі зойки дні там-
блємб тривога гаргарет лопати тріскання марш гамір наплічники
кріси підшви гвіздя кінські гриви колеса скрині жиди лакітки
печиво на оливі пісоньки склепики витриск блеск ропа задуха ци-
намон цвіль приплив відплив перець бійка бруд вітер помаранчі
в цвіті пустун убожество кости шахи карти ясьмін оріх + мушка-
товий + рожа арабека + зойк жаби наплічники кріси гармати за-
ліззя атмосфера = олово + лява + 300 смородів + 50 замахів бита
дорога матераци тандита кінський гній свині флікфляк громадити
верблюди осли...

Не дивота отже зовсім, що на футуристичному вечорі в Фльо-
ренції в Teatro Verdi при виголошуванні подібних «поєм» Марі-
неттого і його товаришів висвистано й обкидано гнилою бульбою,
яйцями й тим подібними «лакітками»³⁾.

В цьому катехизмі футуристів, крім зовсім не нових і не
оригінальних точок - основ, маємо самі нісенітніці, почавши від по-
щочини а скінчивши на нотах. Можеби щось в сотній частині
знайшлося там нового, зовсім оригінального, що сполучене з ча-
стинною старою творчістю, вказало би поезії нові стежки — щож,
коли письменники захоплені «карколомним скоком» чи «нападистим
рухом», одні, хочаби «злуки життя з мистецтвом, стремління до
повноти, синтези, дошукуванню питомої форми для загально-люд-
ського змісту»⁴⁾ і держачись засади, що «форма є зовнішнім ви-
разом внутрішнього змісту»⁵⁾ дають поезії таку дику форму, яким
диким бажанням є напр. виразити словами брязкіт вибиваних шиб.

¹⁾ S. Żeromski, Snobizm i Postęp, ст. я. в. 24—27.

²⁾ Котрого тепер самі футуристи цураються. Гл. Skamander 1922.

³⁾ S. Z-ski, Snobizm i Postęp, я. в. ст. 28—30.

⁴⁾ Ponowa, 1921. т. I. ст. 4.

⁵⁾ Brzask Epoki, я. в. ст. 89.

Другі-ж знова, «хочуть творити життя, цілому життю хочуть надати нову вартість — кождий свою індивідуальну вартість»¹⁾ і не цизелюючи слів своїх почувань, дають суспільності форму, котра є справді відтворенням змісту, але в хвилині творення цього змісту автором, себто, щоби зрозуміти це написане, читаючий мусівби перенестися в тодішній умовий стан пишучого. Тимчасом кождий чоловік має інший погляд на дану річ. З цього виходить, що твір, котрий має бути власністю суспільности є для суспільности незрозумілим, або що до одно-томової збірки віршів, требаби додати пояснення і коментарі принайменше в двох томах.

«Форма носить п'ятно індивідуальности»²⁾, але тільки частинно й індивідуальність не може бути (індивід. письменника не сміє бути) островом, до котрого ніяким робом не можна дістатися по нагромаджені скарби. Значить, коли ми (приймім) розуміємо зміст — то разить нас форма (це побачимо пізнійше) а коли менш-більш розуміємо форму, то абсолютно не можемо зрозуміти змісту.

Кождий напрям перебуваючи вандрівку через різні країни й національності, тратить декотрі прикмети (головно такі, котрі є питомими прикметами даного народу — прибираючи інші) а тільки основні прикмети задержуються в ньому через цілий час його вандрівки. Те саме сталося і з футуризмом — через цілий час свого переходу задержав основні свої черти: крикливість, безличність і бунт.

З Італії перейшов футуризм до Франції, де його важнішим визнавцем був Guillaume Apollinaire. Аполінер відступив трохи від катехизму футуристів, мав осібний правопис, не викидав іменників і т. д.

Перейшовши в Німеччину, футуризм дав цікаві висліди на полі вираження словом істоти деяких живел. Німецькі поети творили зовсім нову, окремішню мову. Ось зразок цієї мови, котру поет Рудольф Блімнер оголосив в одному із журналів: I éja Alo Miju Ssirio Ssa Schua Ara Nüja Stuar Brorz Schjatt. Безперечно, автор мусів мати якісь поважніші цілі, але я думаю, що такими неартикулованими звуками могли порозуміватися хіба люди камяної доби.

З Німеччини футуризм перейшов до Росії і тут створив дві групи: I. група з Волод. Маяковскім на чолі представляла так зв. кубо-футуристичний напрям і оспівувала I. частину рос. революції; II. група з Вадимом Шершеневичом, Анатолем Марієнгофом, Александром Кусиковом, Рюріком Івнєвом і Сергієм Єсенінем, є, що правда, також прихильниками рос. революції, але хиляться до другої її частини й воюють найпоганішими хулами й богохульствами проти Творця, Церкви й найсвятіших почувань людини. За гаслом В. Маяковского «а пачемү не атаківан Пушкін?» — кинулися рос. футуристи «атакувати» всіх і вся, почавши від засад граматики, а скінчивши на самій поезії³⁾. Деякі твори В. Маяковского перекладено на польську мову під «естетичним» наголовком: «Obłok w spodniach», звичайно вони є доступні лише для осіб рівної плятформи ума з автором.

З Росії перейшов футуризм на Україну і Польщу.

(Дальше буде).

Л. Нигрицький

¹⁾ Ломання душ, я. в. ст. 26.

²⁾ Brzask Epoki, я. в. ст. 89.

³⁾ Snobizm i Postęp, я. в. ст. 36.

О. С. Мердін

Яке становище вибрати

(Продовження).

Найбільшим щастям для кожного чоловіка є, коли має непогамований нахлін до якогось заняття, яке виповнювало б ціле його життя і принесло радість, — байдуже, яке то буде заняття: плетення кошиків, копання каналів, чи різьба або поезія. — *Емерзон.*

Хто вичікує того, що буде для нього визначена на світі якась робота, той умре, заки щонебудь зробить. — *Ловаль.*

В міру того, як будеш виповнювати свій обов'язок, пізнаєш, яка твоя вартість. Але що є твоїм обов'язком? Праця, якої домагається від тебе сучасна хвилина. — *Гете.*

Роби благородні діла, працюй та чувай цілий день. Зі свого життя та смерті зроби собі найгарніший, великий солодкий сон. —

Кароль Кінгслер.

Слідуюче оголошення, яке кілька раз було повторюване в одному дуже поширеному часописові, не принесло оповіщуючому ані одної оферти:

„Глядає місця друкар, що знає управляти кількома відділами друкарні. Може бути учителем малярства, письменства, геометрії і багато інших наук. Має досвід як який провідник. Розуміється на зубах і без болю усуває натиски. Прийме радо місце баса або тенора у церковному хорі. Є знаменитим актором і варить смачні обіди.“

Вкінці, коли те оголошення не приносило ніякої користі, показався ще оттакий додаток:

„Прийметься рубати дрова дешевше від інших.“

Той додаток приніс йому зараз заробіток і те оголошення вже не показувалося більше.

Здібність є твоїм званням. У твоїй вдачі спочиває твоя доля.

Як лише ти найшов властиве місце, всі твої здібності зараз і знадобляться. Як що можеш, вибери собі таке заняття, яке по зможі обнімає найбільший простір твоїх уподобань та досвіду. Тоді знайдеш не лише звання відповідне твоїй природі, але будеш мати змогу вихиснувати як найліпше свій хист та знання предмету, яке є твоїм правдивим капіталом.

Іди за своїм наклоном, бо ніколи не зможеш його вгамувати. Родичі, приятелі, або нещастя можуть на якийсь час приглушити або придоптати твої стремління, але внутрішній огонь, що горить у твоєму серці, розірве вкінці ту поволоку, з під якої видістанеться талан до бесіди, пісні, мистецтва або до якоїсь улюбленої ділянки промислу. Стережись однак талану, якого не маєш надії розвинути та вихиснувати цілковито. Знай, що природа ненавидить річий половинних, недосконалих. Ліпше бути Наполеоном поміж шевцями, або Александром поміж коминарями, як дурним лікарем, який не зуміє навіть хвороби розпізнати.

Рогієр Ашам каже: „Незнання власного характеру та здібности, яке чинить, що багато людей не знає коли й що має робити, є саме причиною, що часто хочуть стати багатими ті, для яких було б ліпше не мати ніякого багатства; многі хочуть бути суддями або адвокатами хоч радше здібні до запрягання коний; інші хотіли б бути панями та кермувати другими, хоч самі себе не вміють вести; ще інші хотіли б учити других, хоч властиво треба би перше їх навчити; деякі врешті хочуть бути священниками, хоч мають звання на голярів.“

Здавалосьб, що майже половина людей на світі знайшла заняття, яке не годиться з їх званням. Можна просто сказати, що ціле людство потрясло щось так, що людські оди ниці позамінювались місцями. Служниці хоче вчити, учитель процає в склепі; робітниці співають над законами, а ткачі орють та сіють. А кожний при тім дорікає собі, що не виповнив свого призначення. У фабриках зівають хлопці, які повинніб учитись латини та греки; сотки хлопців мучиться по школах замість бути корисними на хуторі або на кораблі. По склепах стоять помічники, що мають обмерзіння до міри та ваги й занедбують свої обовязки мрюючи про инше заняття. Добрий швець написав кілька віршів, які напечатав місцевий часопис; від того часу приятелі називають його поетом — і швець покидає шевство, що його незле знав, задля пера, яким володіє незугарно. Багато шевців засідав в конгресі, а знов багато державних мужів робить чоботи. Правдиві хірурги заробляють на життя сокирою та різницьким ножом, між тим коли різники докочують операцій на тілах людей.

„Кожний, що знає якенебудь ремісло, посідає залізний капітал і займає становище достойне пошани“ — каже Френклін. — „Слуга, що працює на хуторі, займає вище становище від дворака, який угинається перед висшими.“

Праця вироблює чоловіка ліпше ніж щонебудь иншого. Вона гартує мязи, скріплює тіло, оживлює кров, загострює розум, правцює суд, побуджує здібности, підносить амбіцію, дає відчуття еству, що є чоловіком та що повинно сповнити якусь завдання, доконати якогось діла, взяти мужний уділ в життю та розвинути всі свої здібности до сповнення того. Нідин чоловік не буде почувати себе правдивим чоловіком, доки не розпічне якоїсь праці. Чоловік без заняття не є чоловіком, бо без

праці не годен доказати свого чоловіцтва. Стопядесять фунтів мяса та костий ще не становить чоловіка. Велика та повна чашка мозку також не становить ще чоловіка. Кости, мясо та мозок мусять знати як виконувати людську працю, як творити людські думки, як начеркнути дорогу життя, як двигати тягар людських обовязків та вдачі.

„Не може бути побідником той чоловік,“ — каже Бульвер — „який не думав на самоті, не прийшов з кріпкою постановою, з блідими лицами, з затисненими зубами і не сказав, я постановив, що маю робити.“

Не чекай на висшу посаду або на більшу винагороду. Радше розшири обем праці, яку виконуєш, уведи нові способи. Сповнюй свій обовязок так, як ніхто инший. Будь скорішим, загарливішим, чемнішим від свого попередника або товариша. Старайся пізнати точно своє заняття, вишукуй нових способів до ведення підприємства, вмій давати докази, що приносиш хосен. Твоїм завданням повинно бути не звичайне лише сповнювання обовязку, але треба тобі робити ліпше як сподіватися того по тобі — а нагородою буде ліпша посада та висша винагорода.

Якщо не маєш заняття, то бери яке лише нагодиться, не зважаючи на різницю між твоїми здібностями а працею. Наколи лише вложиш цілу свою силу в працю, то дістанеш небавом щось ліпшого до роботи.

Сумно представляється молодець, що не застановившись над тим, чи має відповідну силу нервів, щоб дати собі раду на полі умової праці, стратив молодість на університетських науках і зайшов у довги. Ніхто не вияснив йому того, що як скінчить університет, не буде спосібний вибитись на висше становище у вибраному призначенню, що буде завсіди помірним чоловіком.

Він думає собі, що як скінчить університет, то вже дасть собі раду навіть попри надірване здоров'я та брак орудників. Зі своєї судьби зовсім не вдоволений, його амбіція затроєна сподіванням недосяжних мрій, життєва сила вичерпана, енергія щезла. Молодець, який мігби був бути добрим рільником або механіком, стогне під тягаром грошових зобов'язань, слабий, вичерпаний, з незаспокоєною амбіцією; і таке буде ціле його життя аж доки смерть не освободить його від нужди та терпіння.

Гледстан сказав, що праця, яку можна видобути з людського організму або ума, є обмежена, а він сам був мудрим чоловіком і не трапив своїх сил на заняття, до яких не чув здібности.

Щасливий той, що найшов відповідне для себе становище — говорить Сертіль — нехай не прагне іншого щастя. Має працю, яка є метою його життя; найшов її й буде її виконувати.

Вибираючи заняття, не питай де можеш заробити найбільше грошей або позискати більше значіння. Вибирай таку працю, яка покличе до діла всі твої здібности і найсильніше та досадно розвине твою мужність. Потреба тобі не гроший, не значіння, не слави, але сили. Характер має більше значіння ніж маєток, більше ніж слава. Кожду здібність треба розвивати — ніякої недосконалости не повинно бути у твоєї праці. Рука мусить бути так вироблена, щоб була хитка, гнучка і сильна. Око мусить бути досконале, вправне, чутке. Серце лагідне, миле і вірне. Память повинна бути завжди вправлювана в досконалости, притомности і силі. Світ не буде питати тебе, чи ти є правником, доктором, рільником або купцем. Не буде тобі говорити що маєш робити, але буде домагатись, щоб ти був майстром у твоєму заводі.

Наколи вправді станеш майстром, то світ прийде до тебе і всі двері будуть для тебе отворені. Але світ осуджує всяку невмілість, нездатність, кожде скривлене діло.

В 1744. році правительство Вірджинії заключило в Лянкастер угоду з шістьма народами. І тоді запрошено Індіців, щоб вони вислали шість своїх молодців на науку до школи у Віліамсбург. Але Індіці не мають звичаю відповідати на важний запит зараз таки того самого дня.

По довшій нараді відкинули вони запросини Вірджинії і сказали, що вже раз вислали були кількох молодців до школи північних областей і не було з них ніякого хісна. Бо коли хлопці вернули зі школи, показалось, що ані один з них не вмів досить звинно бігати, ні один не знав як харчуватись по лісах, ні один не може зносити холоду, не зуміє виставити собі хати, ловити звірину, вбивати ворога; а крім того всі говорили зле своєю мовою. Не були вправні до полювання, до війни, до ради, одним словом — були ні дочого. Як що горожани Вірджинії схочуть прислати нам дванайцять своїх молодців, то ми поставимось виховати їх дуже совісно, виобразувати у всіх, що самі знаємо, зробимо з них справдішних людей.

У великій боротьбі про буття має голос передусім здоровий розум. Маєток, диплом, щастя, талан а навіть геній є нічим без такту і здорового розсудку. Люди нерозумні та з титулами остануть завсіди позаду. Не те, чого ти вчився або чим ти є, але те що ти вмієш робити, є питанням століття.

Мета, яка має в собі хочби тінь якоїсь нечести та несправедливости, повинна бути відразу поминена. Штука представлювання злого таким способом, щоб воно видавалось і смакувало як добро, ніколи ще не була так поширена як тепер.

Дивним видається, що розум стає рається опанувати в чоловікові почуття справедливості. Один визначний учений сказав, що чоловік може цілком визбутись сорому, як лише буде запопадливо про те старатись. Наколи якась підозріла, але приманчива будуччина стає перед чоловіком, то чоловік має завжди охоту бавитись зі злом так довго, аж те зло видається йому добром. Усяка неморальна ціль носить у собі зародок нещастя в справжньому значінню — нещастя фізичного і духового.

Без найменшого сумніву кождий чоловік має в життю якесь призначення. В деяких людей (ми називаємо їх геніями) призначення те виступає різко найчастіше уже в дитинному віці.

Моцарт у четвертому році грав уже на фортеп'яні. Гете писав трагедії в дванадцятому році життя а Гротій оголосив свій філософський твір, маючи п'ятнадцять літ. Лінніт виступав прилюдно в дванадцятому році. Канова ще малим хлопцем ліпив фігури з глини. Тома Льюренц і Венямин Вест рисували вже тоді,

як ще майже ходити не вміли. Гетакон виказав браки філософії Аристотеля, маючи шіснацять літ. Наполеон доводив армією як ще бавився кулями зі снігу в військовій школі в Брієн.

Усі вони виявили талан уже ззарання молодості. Але така передчасна дозрілість узагалі рідка. Ми, звичайні люди мусимо щойно вишукувати свої здібності — не можемо чекати аж самі покажуться. Але наколи знайдемо в собі яку здібність, то вона більше варта, ніж копальня золота.

„Не я забороню тобі писати,“ — сказав один критик до молодого письменника — „природа заборонює тобі.“

Якщо твоє заняття є низьке, то піднеси його своєю працею та здібностями. Вложи в те заняття ум і серце, силу та ощадність. Пошири його новими способами; старайся розвинути його запопадливістю та помислом. Учись усього, що лише лучиться з твоїм ремеслом. Ліпше бути окрасою свого власного становища, як тужити за становищем інших.

Втихали вже звуки...

Втихали вже звуки далеких розмов,
Блестіли вогні під горою,
Йшла ніч чорноброва з далеких дібров
І несла сон тихий з собою.

Лиш ми ще не спали, а тихі гадки,
Немов павутиння снували —
Зітхали в леваді пахучі квітки
І рос розсипали кришталі.

Йшла тінь темноока верхами сосон,
Мов рік каламутнії струї;
За нею мрійливо імластий плив сон
І клав забуття поцілуї.

Горіли на зводі блідії зірки,
Ліси молитви вже шептали —
Лиш ми ще не спали, а тихі гадки,
Немов павутиння снували.

Роман Завадович

Чому

Погідний пополудень неділі. З опущеними мягенькими крильцями стоїть у просторі невисказана лагідь тиші.

Ніщо не ворухнеться, листок на дереві не затремтить, усе немов задрімало, залите повинню спеки.

Тихо, тихесенько. А прислухаєшся гаразд до тишини тієї, так почуєш трепет павутинної музики, що несеться на струнах соняшних лучів, побуджує до задуми-туги та колише аж до забуття про себе.

Галицьке село відпочиває. Діти зашилися в густу темінь і граються спокійно. Молоді сплять у холодках — тільки старі-старенькі задумано дивляться перед себе. Думки їх, як ластівки неспокійно літають — не гадають спочити: їх жде — чається може вже он, під недалечиньким тином — сон-упокій на віки віків. Думають старенькі, як то воно колись бувало, яке терня клало під ноги страждання та невігоди, а які музики грали їм у життю.

В тишині святочній старечі уста ворухаться безвучно, а болуче-солодка сповідь пливе в простір.

І він думає так у садочку сидячи. Виснажене, радше розто-рошене довголітньою працею та бурями життя тіло, припало до землі. Відпочиває. Счорнілі руки сплелися на колінах, босі ноги жадно втягають холод густої трави.

Лиш голова хитається мов маятник. Вона раз-ураз подається, дрожить під ударами згадок, що неначе подуви сильного вітру деревину слабку, клонять її у різні сторони.

Заплющені очі бачать усе так ясно — так виразно, що хоч руку простягай, а торкнешся минувшини, що попелом розсипалась по світу.

Щось закрівавилось у ньому на мить, щось аж підкинуло його з місця.

— Життя наймита-сироти?!

— Ні, ні!

Воно давненько минуло таке сумне й нецікаве. Пощо й згадувати! Таке, яке писано всім, що в їх ні батьків, ні маєтку...

Дід розплющив очі. Марево хлопця з заплаканими оченятами і позбавленими ніжками щезає.

Зате часи парубочі! Які вони були гарні, — юнацькі.

А військо! Ті три роки при вуланах — наче сон, короткий літний сон під зорями... — Сорочка на тобі чиста, чоботи листять, штани, як кров червоні, а тота блюза — небо, а небо синє! Кінь великий у тебе, сивий, а лагідний, а розумний. А ти сам здоровий, дужий, вулан, цісарська дитина. І вчили тебе і по світу возили. Був-ав і на Моравах і на Мадярщині стояв. А все весело, все радісно. Гейби у сні!

І тяжко розбудили з того сну. Вертати треба було до дому, а дому в його не було.

Так впять у найми! Потім у свати. Були дівчата хороші, наче ті рожі в городцях, стрункі та румяні.

— І в його була краса! Та лиш вона одна — а так, ні хати, ні землі. А вже й він оженився! Маєток великий, хата нова тай у тій хаті вдова і дітий пятеро.

Так. Йому було двадцять п'ять, а жінці мало не сорок літ. Зате було господарство й коні, що їх він так любив! Господи! Нічого більше не бажав.

Поплили літа працювиті, важкі. Вдовині діти підросли і гордо ставилися молодому батькові. Чужий! Зайда! Причепал...

Він цього не хотів чути і носив у садок своїх пташенят двоє. Синка мав і доню. Вони біля свого батенька забігали та щебетали в той час, коли все зажурена мати поралась зі старшими дітьми.

Розцвітали сади весною, літом овочі доспівали. Прийшла пора коли допіли.

Не гралися більше діточки з батьком — йому на осени життя іней сріблом на голові осідав. Дивився тільки, як вечерами йшли вони кудись веселі, вертались задумані.

Життя брало їх у своє плесо і несло. Куди? — він не думав.

Бачив як дівчина процвітала румянцем, хлопець силою. Біла береза та ясень стрункий.

Раз у хаті знявся гамір, крик. Мати кидала ложками, сварила сердито — дочка заливалася слізми. — Всі діти повинчала хорошо,

багато, так і тебе не дам голодранцєви .якомусь! Не дам, чула? Не дам! — І знова крик і плач.

Батько втиснув голову в рамена та мовчав. Щож... як мати не дасть маєтку, так він нічого не вдіє, бо сам його немає. А так, без гроша, без приданого, хто візьме?

Тихо висунувся батько з хати, за ним дочка. — Тату! Мій тату! — що мені робити? Так лишити не можна. Яж пропаду! Тату! І припала до його землястих рук з гарячими слізми.

— Тихо дитинко, голубко моя, не плач! Я нічого не вдію — не можу! Маєток не в мене, а моя воля — тиж знаєш... І тяжко поволікся до стаєн.

Прийшли дні прикрі, сумні. Немов ті галки чорні обсіли хату і наповнили її постійним вереском.

Вітер шарпав волосся дівчини, коли тікала від матерних докорів — далеко перед себе, в поле, між буряни.

Аж раз — досвіта, батько порався по хазяйстві. Повело його щось аж у клуню. Там... на довгому мотузі висіло тіло його доні. Випрямлене, суворе, спокійне.

Зі стоном припав до ніг, що не торкали землі, обнимав їх, цілував і милував. Тіло легко заколихалось під батьківськими обіймами і подалося в зад — гейби тікало, не хотіло їх.

Як заніс його в хату, як поклав на постіль — не тямив уже. Бачив тільки, як наряжена лежала на марах, з лицем прикритим од мух платком, як великі свічі торжествували при цьому святі горя та впокою...

Був панотець, гули дзвони, дяк співав і корогви несли. Все заплатив.

І коли виросла свіжа могила, станув хрест дубовий, батько припав на ній, як до ніг покійної з цілунками і стоном.

А хрест не відшатнувся — стояв вкопаний глибоко.

В ночі снівсья йому сон. Прийшли до нього доня та посестриця її, бож не було в його другої дочки. Обі схожі на себе, обі білі — біліські, з безрадно опущеними руками. Дивились на нього очима пташок і низенько хилялись в поклони.

— Пращай батечку мій! — сказала доня.

— Пращай голубко моя! — відповів.

— Пращай друже — сказала посестриця.

— Хто ти! — спитав у відповідь.

— Твоя доля!

І тихо вийшли обі.

Сумні дні перервав біль гострий, безтямний.

Коні понесли, скинули його під віз і волікли. Лежав весь у кривавих ранах з переломленими ногами.

Тижні минали, а живуча сила все боролась зі смертю. І побідила.

У теплі дні виносили його в садок на сонце. Тоді аж у перше почувся він слабій, як дитина, коли сильні рамена сина підносили його в гору і саджали обережно, поволи.

— Якже синку, здужаєш у всім?

— Здужаю, тату!

Глянув на спітніле й веселе лице сина, побачив] лад у господарці — і впять почувся старим, нездарним... Ой, так! Руки заде-ревіли — ноги переломані..

А так недалечко — за трьома межами — шумлять вічнозелені цвинтарні смереки. Віє від них спокій і прощення.

— — — — —

Війна. Всесвітня злоба! Мов завірюха люта пірвала вона йому сина на ураганні крила й понесла.

Носила місяцями, а віддавала на хвилинку, на мить, аж доки не забрала на все.

Спокійно, урядово сповістили сімю про смерть — героя.

Не бив у небо стонами, ні проклоном. Не рвав збілілого волося.

Замовив панахиду і в часі богослуження з примкнутими очима припав чолом до церковної долівки.

Ніщо не бачив у церкві і нікого, не чув панотцевого голосу, ні співу дяків. На вихуділому довгою хворобою лиці завмер запит гіркого здивування та розпуки, що межує з повною неохотою.

Ось іде, плентає зболілими ноженятами безталанна дитина, що не в змозі гаразд здати собі справи з цього нового страшного страждання, що виросло притьмом у серці і розрослося, зайняло його всеціло. Ця дитина — це-ж він, що йде хуртовинною нічю свого життя й несе в очах ляк і здивування переслідуваної птиці.

— Чому? Чому саме з ним грається так жорстоко доля? — Чому? — стогнала зболіла грудь, до якої тиснув обі руки... такі спрацьовані... такі землясті.. Чому?

А довкруги його свідомости кружляла глуха мовчанка, хоч гамір був у церкві тай дяки кінчили »Вічную.«

Сусіди підвели його, но не побачили сліз; вони впали в глибін душі, а старече лице не змінило виду.

Знакомі потішали, говорили щось про загальну судьбу — зітхали... Та розійшлися.

— — — — —

Раз у вечірних присмерках почув чиєсь ридання. Хтось скулившись, сидів лачучи під тиним його садку.

Сам зболілий, простягнув руку до людини, що страждала. До тієї руки припали гарячі уста, покотились на неї сльози, великі краплини людського горя...

— Не плач! Так видко хотів Всевишній... І самому кинулись сльози...

— Чому, батеньку, чому саме його забрала злюща судьба, чому, коли другі повертались домів...

Втираючи сльози, мовчки пішов до хати, а під тиним поби-валось дівча, що мало стати його невісткою.

...Через декілька місяців, прийшла вона до їхньої хати і кла-няючись, просила благословення на нове життя.

Поблагословили.

Старому тільки видалося що пожовкла синова світлина, ще більше з цього часу затерлась... Вониж-бо любилися — ох, як любили...

— — — — —

Старий, розторощений життям, обездолений, сидить собі у садку та пригадує минувшину.

Віють на нього ледяні подуви жаху та суму. Біль сипле жар на обкервлене серце. Неміч наспіхається з нього.

А він не борониться, не витягає безрадных рук з мольбою о поміч. Він знає, що завтрішнє сонце світитиме иншим...

Для всіх — без нього... Що для нього покінчилось усе, що він находиться уже далеко поза межою бажань і надії...

Він, мій сусіда.

Раз бачу, собака без ноги волічється за ним.

— Хто вам діду — питаю — собаку перебив?

— Не знаю, хто її лихе заподяв. Така вже припленталась до нас. Ходім стара каліко! Та добрим, лагідним поглядом обняв і свої ноги і нужду собаку.

Чомуж це? Чому на горем і стражданням прибитій душі не виросла їд злости? Чому всміхається янгольски під срібним вінцем старече мужицьке лице?

Чи задивилось воно колись в екстазі найвищого болю в лице Господнє і один промінь Всепрощаючої Доброти відбивсь на ньому?...

Чомже я — людина, що її життєва хуртовина злорадно вчить святотатськи простягати п'ястуки в небо — чомуж не вмію відгадати тайни тієї?...

О, чому?

Емілія Желізкова

Це гірше смерти

Я йшов у задумі долі вулицею. Був вечір, на вулиці людей небагато, — денне життя вже затихало.

Нараз з поза вугла донісся до мого слуху тихий спів, почувлися непевні кроки й постукування палиці по хіднику. Незабаром показалася постать, що звернула на себе мою увагу. Йшов молодий, може двадцятькількалітний чоловік, одягнений в якесь лахміття і стрілецьку шапку. Між його непевною ходою й цілим видом — здорового, молодого чоловіка, заходив дивний контраст.

Я став bliще йому приглядатися. Рідкий заріст вкривав його обличчя й робив його на кілька літ старшим. Нараз страшне відкриття вразило мене: цей молодий чоловік був темний! Ні якої думки не видно було в його великих карих очах; вони сумно гляділи вперед, десь у далечинь. Сліпець обережно ступав, пробуючи перед собою дорогу палицею та сумним, уриваним голосом тихо приспівував:

*«Як не забє тебе гостра куля,
То копитом при обозі вбє кобила»...*

Мене те все зацікавило. Я звільнив крок і став за ним слідкувати. Однаково й мені нічого було йти до хати.

Сліпець, не спиняючись, йшов через дві вулиці, опісля звернув в алею, що вела до парку. Сів на одну з лавочок, що довгим рядом тяглися здовж алеї. Я сів також на лавочку, подальше, щоб він не замітив моєї присутности, але так, щоби бачити кожний рух сліпого.

Сліпець опустил лице в долоні й сидів так довго-довго, — наче заснув. Я спершу уважно глядів на нього, але вкінці мене це змучило. — От, звичайнісінький жебрак, яких чимало волочиться. Прийшов мабуть переночувати — подумав я й хотів уже відійти, коли із поблизького дому долетіли до мого слуху звуки фортепяну. Незабаром до них долучився гарний голос. А голос був справді гарний. Я прямо впивався чудовою мелодією й губивсь у здогадах, хто-б це співав. На сліпого я зовсім перестав зважати.

Однак тепер він сам у друге звернув на себе мою увагу.

— О-ох! — почувся нагло його стогін, насили давлений. Миттю я глянув на нього. Сліпець здригнувся, обличчя його було зовсім змінене якимсь зворушенням. Із його страшних очей спливали слюзи рясним потоком.

*»Ой плачте очі,
Плачте сини!«...*

ридала за вікном пісня, а сліпець по другому боці вулиці аж заходився від тихого ридання.

Я не зміг довше глядіти рівнодушно на цю сцену. Я бачив, що тут скоїлася якась трагедія, але не мав сили бути лише німим видцем. Я скопився з лавки й чим скорше побіг домів, з постановою, dokonче розвідатись про незнайомого сліпця.

Нагода вкортці трапилася. День був непривільний. Дощ падав від самого ранку, а на душі було мені тяжко та сумно; чорні думки обсіли мене рясом. Я сидів самотній у кімнаті та думав, про це, де стрінути сліпця, коли в снігах роздався стукіт палиці й хтось несміло зстукав у двері. Я відчинив і очам своїм не повірив: Переді мною стояв знайомий, а радше незнайомий мені сліпець. Він промок наскрізь і дрожав від холоду. Його мертві очі страшно гляділи на мене, а рука простяглась по милостиню. — Увійдіть до хати, загрітись — промовив я змішаний, а заразом і врадуваний його не подіваною появою.

Він переступив поріг і сів на подане йому крісло. Самовар був іще гарячий, тож я мерщій налив склянку чаю й подав йому. Сліпець видно зрадів і подякував мені вдячним кивненням голови. Почав пити чай, а я в той час ока з нього не слускав, стараючись у відповідну хвилину почати розмову. Вкінці він випив, узяв палицю й хотів уже відійти.

— Сідайте ще, — кажу — дощ паде, заждіть, може хоч трохи перестане.

На його лиці появилася тінь здивування, але він сів, радий, здається із мого запрошення. З цілої його поведінки я бачив, що переді мною не проста людина, а тим більше не звичайний жебрак.

— Може напелетесь ще чаю?

— Ні, спасибі вам, — а по хвилині додав: Я вам дуже вдячний, що ви не прогнали мене від порога, як це сьогодні вранку мене всюди стрічає. Особливо сьогодні так важко, так сумно мені, що я вагався вже, чи не покінчити зі собою... Ви не сердьтесь, що я вам так просто говорю, але я бачу, що ви чесна й добра людина, що відчуваєте чуже горе... А мені так сумно, так болісно, що не маю нікого близь-

кого, перед ким мігби відкрити свою душу, пожалітись...

Те все він говорив одним тягом, бистро й зі зворушенням. Я не перебивав і радів, що мій намір удався. Я сподівався, що треба буде чимало труду, щоб з нього шонебудь видубути, а тимчасом він самохіть хоче перед кимсь виговоритись.

— Скажіть мені, будь ласка, хто ви? — сказав я без ніякого вступу.

Його мабуть здивувало моє питання й він вплив у мене свої незрячі, жахом поймаючі очі.

— Я?... хто я?... — звичайно, каліка, воякний інвалід, — промовив він по хвилі мовчанки.

— Вибачте мені мою нахабність, але не те мене цікавить. Я бажавби вас bliще пізнати, бо це, що ви інвалід, що війна зробила вас нещасним, я бачу. Та бачу рівнож, що ви не простий чоловік, а й це... ну якби сказати... це, що я бачив у середині вечером (сліпець здригнувся) — також мене заставляє.

Сліпець мовчав. Його збентежили мабуть мої слова, а й мені самому стало дуже неприємно, коли побачив його змішання. І в дійсності, яке я маю право входити в душу чоловіка, якого щойно вдарує бачу? Не вже упознаює мене до цього склянка чаю, подана жебракові?

Я змішався не менше його.

— Це раз перепрошую вас, що посмів про це питатись, але якщо ви не бажаєте собі про це говорити, то я не буду налягати, щоби заспокоїти лиш пусту цікавість.

Сліпець мовчав ще кілька хвилин, а коли на прикінці почувся його голос, він дрожав зі зворушення.

— Ви бачите хто я, бачите, що війна забрала мені найдорожче, що може мати людина: забрала мені зір. З цим лучиться і все інше, зробила з мене, з молодого чоловіка жебрака — потріба... Ви, як кажете, бачили ще дещо, — тож чого вам більше? Невже із того всего не можете уявити собі решти?.. Та добре, я вволю ваше бажання, розповім вам про це сам, може й мені легше стане, як поділюся з другою людиною своїм терпінням...

І розповів. — Степан йому на ймення, син селянина з Травянок. Батьки були вбогі, крім нього було ще кількоро рідні, та тамті домирили всі крім молодшого брата. Його найстаршого сина, з бідою спромоглися віддати до школи. Через протекцію священника прийняли його до гімназії й до бурси і почалися для нього тяжкі роки студентського бідування.

Внедовзі помер батько, а ціла вага вдержання впала на слабкі сили матери. Годі вже було числити на підмогу з дому, тож мусів власними силами здобувати собі вдержання. Поволі навчився бороти з життям, плисти проти філі... Й ніколи не нарікав на свою долю, вірив, що він ще у щасливому положенні, що є люди, яким багато тяще доводитися пробивати собі шлях у житті. Знав, що життя, це борня й до борні готовився. Вона його не лякала, навпаки, манила його до себе, він борювався зі сильною вірою в перемогу.

І так минали роки. Степан був уже в сімейній клясці. Ще рік, а він кине́ться у вир життя, у вир нової, ще більше завзятої боротьби...

Це було 28. березня 1914. року. Степан пішов на Шевченківський концерт семинаристок. Програма була зовсім не вибаглива, співи, деклямації, як звичайно при цій нагоді. Концерт уже кінчився, лишилося ще кілька точок. Степан глянув на програму: «Сольоспів кандидатки III. курсу Олеси Н.»

Що це за одна? — Всіх семинаристок знав як не особисто, то з видження, а про цю й не чував ще ніколи. Коли так роздумував, на сцену швидкою ходю вийшла дівчина літ сімнадцяти.

— Не буду описувати вам її краси, — говорив Степан, — бо звичайні порівняння, яких уживаємо, коли хочемо зобразити красу, ніщо порівняти неї... А голос! Мені з роду не доводилося чути щось подібного, хоч не мало бував на різних концертах, вечерах — Розуміється, я сейчас розвідався, хто вона Батько Олеси — судовий урядник, всього місяць тому перенесений сюди з П. — По її виступі слідували ще з дві точки, та це вже мене не цікавило.

При найближчій нагоді мушу без умовно з нею познайомитися, порішив я.

Нагода лучилася скорше, ніж я надіявся. Ще давно просив я господаря кляси, щоб поручив мене на яку лекцію. На другий день по концерті кличе він мене до себе, дає адресу й каже, що є лекція з третьої кляси, вчити всі предмети. Я зрадів і прямо зі школи побіг по вказаній адресі. Спинився я перед гарним дімком, застукав. За хви-

лину почувалася чиясь хода, двері відчинилися і передо мною станула.... Знаєте хто? Олеся! Мене це збентежило трохи, але я швидко заволодів собою.

— Перепрошую, — почав я, — професор С. сказав мені, що тут є лекція до обняття. Може я не туди потрапив?

— О, ні! якраз тут. Прощу блище, я зараз покличу татка.

За хвилину вийшов добродій Н... Я представився.

— Дуже мені приємно вас пізнати! Я дуже вдячний професорові, що післав вас до мене.

Ми не довго умавлялися й я обняв лекцію зі синком панства Н. Від того дня я щоденно бачився з Олесею, щодня мав нагоду з нею побалакати.

Ну, а далі? Що далі було, ви можете догадатися. Я залюбився по вуха, а Олеся також не була рівнодушна.

Любов мене окрилювала, додавала нових сил, запалу до праці, до боротьби, бо як і давніше, так і тоді я мусів безнастанно зводити завзяту боротьбу за існування.

Час міжтим минав скоро. Я й не оглянувся, коли скінчився шкільний рік, почалися вакації. Мати нетерпеливо дожидала на селі могого приїзду, бо не могла сама з дванадцятьлітнім хлопцем з всім упоратися. Тож я, приїхавши додому, ні трохи не відпочивав, а зараз взявся до праці. Я задумував привести до ладу газдівство, що підупало від часу батькової смерті, — та не довелося. Як знаєте, вибухла війна й мене, тоді двадцятьлітнього, з самого початку покликали до війська. Годі зобразити словами розпуку моєї матери, коли сумна вістка дійшла до неї.

— Сину мій, голубе, на когоч ти мене покидаєш у старості? Радше вбий мене, закопай мене в яму, як я маю тебе на погибель пускати. Не застанеш мене більше на світі, вмиру з дітвом із голоду. Чув мов серце, що в останнє бачу тебе, моя потіхо, що в останнє й ти мене побачиш!...

Вгадала старі мати та не цілком. Мене ще вона побачила...

Юліян Редько

(Закінчення слідує.)

До стіп твоїх

До стіп твоїх кладу мої всі жалі,
Всі тихі скарги дня, що йде назустріч тьмі.
І білих ранків заслон бліді опалі,
І срібні коси сліз, що граються в траві.
Надії білих рож, що сонця дождають,
І ніжно хияються у radoсах своїх,
І шелести беріз, як з вітром розмовляють,

Кладу до стіп твоїх..

До стіп твоїх весь шум степів таємний,
Вогні райдужні зір, всі усміхи дібров.
Всі блески радощів, що йдуть по нитці земній,
Всі ясні, злоті сні, що родить їх любов.
І радощі мої і смутки невгомонні,
Вечірньої імли ніжний, тихенький сміх,
Листки надій моїх, зівялі, тихі, сонні

Кладу до стіп твоїх..

До стіп твоїх кладу мої всі жалі,
Безсоняшність намист важких са́мітних днів,
Душі моєї вечірних смут скрижалі,
Бліду заграву сліз моїх ілюзій, снів.
І ленту багряню всіх гордошів, і славу,
Мою тужну любов, цей мій найбільший гріх,
Уложену у світову оправу

Кладу до стіп твоїх..

Меріам

Серед ночі

Землю оповила тьма сумної, зимової ночі. З небесної, темної безодні, немов весняні метелики сипалось безліч пухких звідчастих платочків снігу; блестіли в світлі вуличних ламп різнобарвними якими красками, устелюючи землю м'яким покривалом, а одежі й лиця перехожих білою поволокою.

Тихо ступала міською вулицею темна постать. Денеде блимали вуличні лампи, а лише дзвінки переїзджаючих санок розбурхували гробову тишину...

А постать непомітно проходила біля високого, величавого будинку. Великі вікна палали ясністю електричних ламп. З будинку понесли останні акорди сильної військової оркестри. Пролунали, понесли у світ на крилах ночі, та потонули у безконечному морі тиші.

І знову стало тихо... тихо...

Так хвилина, дві... Нараз десь далело, далеко пронеслися звуки чужонародного гімну.

Недалеко в п'яті ночі зарисовувався будинок оточений муrom та зі закратованими вікнами. З поза них ледви блищало світло, а з поза кратів линула нова пісня. Дрібно хвилювали звуки пісні у воздусі й ударили в струни серця:

*„Най нас по тюрмах саджають,
Най припікають вогнем...“*

Та в тім понісся грізний голос, зазвеніли ключі, загомоніли зойки, і пісня увалася в самім початку.

Постать пристанула...

Довго дивилася в закратовані вікна. Гляділа в них, але нічого не бачила. Лише перед очима душі виринули ряди покривджених...

Так ніби йдуть кудись позбавлені волі, гнучись під тяжким ярмом; наче-то зрошують кровю й потом землю засіяну їх власними трудами. Над ними вже веться грабіжний яструб, щоб загарбати плоди їх тяжкої, невпинної праці, а їх самих пустити рабами в путь життя.

Постать пристанула. — В очах заблестіли сльози, вуста задрожали, а п'ястуки мимовільно стиснулись...

В тую-ж мить з поза будинку замаяла стать жовніра.

»Ти що за один?« — почувся грізний голос.

»Я... Грицько Безверхий«...

»Чого волочишся тут поночі? Тут заборонено ходити!«

»Я... а.. нічого....«

»Рушай зі мною!«

І дальше падав сніг на закратовані вікна.

З поза них доходив новий стогін.

Вітер піднімав цей стогін на свої крила та понад мури міста ніс далеко-далеко на поля й ліси, щоб там оживити казку про людську долю...

Василь Міліянчук

Рушник

[З циклю «На чужині»].

В моїй хатчині на покутті
висить вишиваний рушник;
Мов білий птах розпняв він крила,
а головою вниз поник.

Тонкі мережки, дивні взори
розвела там чиясь рука.
— Може дівчина його шила —
чорнобривенька та струнка?...

Квітки червоні вишивала,
чорне колосся та листки,
мов оксамитні — малювала —
червоночорнії вінки.

На чужині — чужії люде —
хата порожня — не своя...
І лиш рушник цей мережками
нагадує мої поля.

Прижмурю очі і ось бачу:
Степом пустий біліє шлях...
Червоним квіттям ниви вкриті —
а все в хрестах, хрестах, хрестах.

.....

— Може на радісну хвилину
Ховала дівчина рушник —
а він зі мною на чужині
безмовним сумом весь проник.

Емілія Желіzkова

ЗІ СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ

Галичина

Студентський Зїзд підчас ферій. Ходять вістки, що в часі ферій відбувся в одному місті Зїзд укр. студентства. Рішено м. і. дальший бойкот¹.

Львів. — III. Загальний Зїзд Польської Молоді Академічної. Відбувся від 30/V. до 4/VI. ц. р. Замітнішими є слїдуючі моменти: 1. На делегатів вибрано майже виключно молодь народовецьку, натомість „ліві“ були в вельми малій кількості і без впливу, хоча до недавна вони грали головну роль. — 2. Зорганізовано »Związek Narodowy Polskiej Młodzieży Akademicznej«, до якого можуть належати тільки студенти Поляки. — 3. Зїзд заявився рішучо за »numerus clausus« для Жидів на польських університетах. 4. На зїзді проявився т. зв. лібералізм польського студентства (це є незв'язність християнством), хоча відай усі делегати були християнами. Проти деяких резолюцій мусіли протестувати делегати Католицького

Тов-а „Odrodzenie“, а коли в дискусії недопущено їх до голосу, то демонстраційно покинули салю. Внески »Odrodzenia« в комісії ідейно-виховуючій пропали.

(»Prąd«, 1923. ч. 6—7. стор. 177—182.)

Велика Україна

З київського університету. В університеті нараховувалось у 1922/23 р. біля 2500 людей, які поділяються щодо народности так: Українців 40%, Жидів 39%, Росіян 17%; з того жінок 54% і 46% чоловіків.

З причини не внесення плати за науку звільнено на початку березня 600 люда. — Пролетарське студентство починають тепер згуртовувати в профячейки з ціллю притягнути його до совітського будівництва. — В університеті введена курсова система. Праця одначе йде дуже мляво, на день читається 1 2, рідко 3 лекції на семестр, а студенти по більшій частині заняті в університеті переведенням ріжнородних реєстрацій та заповнюванням безлічі анкет. Щоб не вмерти з голоду та мати змогу заплатити за науку, студенти

¹ Редакція звітів ще не одержала. (Ред.)

мусять працювати, або служити, але рідко хто може одержати якусь постійну посаду — студенти збирають лід на вулицях, чистять тротуари, стережуть у ночі крамниці і т. п. (Нова Україна, II. ч. 4. 1923. 127)

Волинь

Студентський Зїзд. Дня 29. липня ц. р. відбувся в Луцьку Зїзд студентів-українців з метою заснувати Комітет допомоги україн. студентству. На нарадах зїзду крім студентів брало участь також і старше громадянство. Збори відкрив сенат. Черкавський промовою про потребу організації укр. студентства і звернув увагу на konieczність заснування комітету допомоги укр. студентству. Зїзд ухвалив такі резолюції.

1. Стоючи на ґрунті вільного розвитку культурно інтелектуальних сил нації, і вважаючи, що вільний, правдивий розвиток цих сил можна досягнути лише в школі з рідною викладавкою мовою, — Зїзд визнає утримання Українських Високих шкіл konieczним.

2. Зїзд взиває Укр. Парлямен. Репрезентацію негайно вжити всіх заходів що до легалізації існуючих Високих Шкіл у Львові.

3. Зїзд рішуче зазначає, що в інтересах культури Волині, Холмщини Полісся й Підляша, місцем осідку Укр. високих Шкіл повинно бути, друге по зазначінню в українській культурі—м. Львів.

4. Приймаючи на увагу, що кожний студент українець повинен працювати на рідному ґрунті в напрямку розвинення української національної культури, зїзд зазначає, що обовязком українського студента є вписування виключно до українських Високих Шкіл.

5. З огляду на брак культурних працівників в краю, Зїзд кладе в обовязок студентства поруч академічної праці провадити також культурно-освітню працю серед укра-

їнського народу, а тому взиває не ослабляти сил в краю виїздом за кордон.

6. Зїзд узнає, що тактика всього українського студентства повинна бути одна.

7. Зїзд звертається до Українського Громадянства Волині, Холмщини, Полісся й Підляша з закликом підтримати матеріально студентство, а укр. студентство закликає культурно-освітньою працею серед народу заслужити собі узнання та довіря.

Вкінці вибрано Раду Комітету й Ревізійну Комісію, в яку крім студентів увійшло кількох старших громадян. Зїзд закрив сен. Черкавський побажанням найкрасшого розвитку новозаснованому Комітетові.

Данціг

Студії в Данцігу. Союз україн. студентів „Основа“ в Данцігу — полагодує подання о прийняття на техніку в Данцігу. На будучий, зимовий семестр будуть прийматися тут на всі відділи крім хемічного. Число прийняття обмежене. Першенство мають ті Тов-і, котрі втратили більше літ через війну.

До подання просимо долучити:

1) посвідку дозволу на виїзд з У. К. С. Ради у Львові.

2) свідоцтво зрілости з оригіналі і легалізованим переводі на німецьку мову,

3) свідоцтво моральности Führungszcignis), або свідоцтво відходу з іншої, висшої школи.

4) короткий опис життя (Lebenslaufbeschreibung).

5) мп. 50,000.

До СУС „Основа“ в Данцігу буде прийматися лише тих Тов-ів, котрі внесли подання за її посередництвом.

Без посвідок дозволу на виїзд подання не будуть полагоджувані.

Інформації за надісланням мп. 20000. Адреса; Verein Ukrainischer

Studenten»Osnowa«in Danzig-Langfuhr, Technische Hochschule.

Вол. Громницький
за секр. СУСОД.

Мадярщина

Міжнародня студентська конференція. У днях 14 і 24 червня ц. р. відбулася в кліматичній місцевості Парад на Угорщині, Міжнародня Економічна Студентська Конференція, скликана з ініціативи Європейського Студентського Фонду (European Students Relief). Конференція спершу мала обмежитися на студентство європейське, однак з огляду на велике заінтересовання молоді з поза Європи поширено її до міжнароднього значіння.

Святочне відкриття мало місце в Будапешті, в салі політехніки, де представники сенату, державних властей і мадярського студентства привитали врочисто около 200 прибувших на Конференцію делегатів, які заступали студентство 34 націй, зглядно країв. І так, окрім європейського студентства, були між іншими репрезентовані слідуючі краї: Північна Америка, Канада, Мексика, Чіле, Бразилія, Китай, Японія, Австралія, Нова Зеландія, а навіть явився представник молоді Південної Америки в особі заакліматизованого Німця. Українське студентство було заступлене 5 делегатами — з Німеччини, Чехословаччини, Польщі (від емігрантів), Австрії та Українського Центрального Союзу, — які творили одну з найбільших чисельно груп.

Католицькі студентські організації. Нинішня християнська Мадярщина становить догідну почву для творення християнських організацій. Те показується також і на академічних організаціях. Живий той організаційний рух не є тільки соломиним огнем, але має він свій підклад в історії.

Вже в часі релігійно-політичних боротьб на Мадярщині, коли то введено примусово цивільне супружжа, повстал акад. організ. т. вв. „Союз св. Еммерика“, який видав із поміж своїх рядів кількох визначних католицьких політиків. Пізнійше повстало Марійське Тов-о, а в коротці потому в Будапешті ще два величаві католицькі інтернати для академіків т. зв. „Колегії св. Еммерика“, в яких одержало приміщення 500 студентів. Обі Колегії стоять під проводом священників і є першорядними католицькими виховними інститутами. Повстали ще й інші релігійні товариства, як Тов-о св. Духа, які проявляли живу діяльність.

З вибухом світової війни настав застій, але згадані організації вдержалися. По розпаді, в часі комуністичної влади, християнське населення натерпілося много понижень від ріжної жидівської зволочі, та ті тяжкі часи минули. Вся Мадярщина отряслася із кровавого страхиття й набрала переконання, що лиш у християнстві її спасення. Між мадярським студентством залунали могутні християнські й національні кличі. Студентство всіх висших шкіл Мадярщини як католики, так і протестанти обєдналися в одну краєву організацію „Мезоф“, яка репрезентує все студентство. „Мезоф“ має як заграничні, так і краєві секції, опікується всіми справами студентства, є великим патріотичним осередком усього студентського життя. По упадку комуні подав він також оружну поміч правительству при впорядкованню держави.

Тому що „Мезоф“ не заспокоював релігійних потреб своїх членів, то й прочі катол. організації, в числі 30 продовжували свою діяльність, а навіть злучилися в „Союз католицьких організацій“. Крім того повстал 1921. р. в Буді »Foederatio Emmericana«, яка ще острійше придержується норм христ. життя,

як інші. Вона має в членах 350 академіків і звиш 1,000 старших громадян.

Також студентки університету мають свої організації, як „Кружок св. Мавгарити“ й інші. По упадку комуни повстав іще інтернат т. зв. »Collegium Marianum«.

Усі ті організації належать до всесвітньої католич. студентської централі; т. зв. »Rach Romana«, якої осідком Швайцарія.

(»Unser Weg« 1923. чч. 5, 6, ст. 83—84, 103—104).

Німеччина.

Інформації в справі вписів на Вишні школи в Німеччині на зимовий Семестер 1923—24¹. Подання вносити лиш через нашу організацію, котра за останній час виробила собі певні права і ввійшла в відповідні звязки, та є організацією зареєстрованою. При поданнях зазначувати, в якій місцевості даний студент бажав би студіювати. При цьому однак Спілка застерігає собі право відповідно дислюкувати студентів (так, як цього вимагатиме прийняття). В тім напрямі будуть помагати всі Філії Спілки (Кіль, Кенігсберг, Липськ і т. д.).

До подань вимагається: свідоцтво зрілості в оригіналі і в німецькій перекладі (на свідоцтві повинна бути замітка, що на підставі тогож є вже абсолювент уповажнений до студій на університеті, в противнім разі взяти особно посвідку від школи, яку скінчив), посвідку знання німецької мови, (таку взяти також у школі, в якій учився німецької мови), посвідку про матеріальне забезпечення від родини або кривних, власноручно в німецькій мові написаний опис життя.

Всі переклади (свідоцтв та посвідок) засвідчувати нотаріально і по

можности легалізувати в німецькій консуляті.

Студенти, котрі служили в австрійській війську, повинні до подання залучити відповідні посвідки і зазначити в описі життя. До подань долучити 50,000 мк. на почтові видатки і на оплату подання (провірка документів в міністерстві). Всі подання переходять через дану школу до відносних міністерств.

Університети в Німеччині: Берлін, Бонн, Бреслав, Ерланген, Франкфурт, Фрайбург, Гіссен, Геттінген, Грайсвальд, Галле, Гамбург, Гайдельберг, Єна, Кіль, Кельн, Кенігсберг, Ляйпціг, Марбург, Мінхен, Мінстер, Ростока, Тібінген, Вірцбург.

Політехніки: Берлін (Шарльоттенбург), Бравншвайг, Бреслав, Дармштадт, Дрезден, Ганновер, Карльсруе, Мінхен, Штуттгарт.

З них для чужинців замкнені:

Карльсруе (електротехніка, хемія і будова), Штетин, так само Мінхен і Штуттгарт.

Ветерин.-мед.: Берлін, Дрезден, Ганновер.

Технічні: Берлін (Шарльоттенбург), Клявсталь, Фрайберг, Бреслав. Крім того, Фрайберг замкнений цілковито для чужинців.

Лісові Академії: Еберсвальде, Ганновер-Мінден, Тарандт.

Торговельні Академії: Берлін, Кенігсберг, Ляйпціг, Маннгайм, Мінхен, Нирнберг.

Сільсько-Господарські: Берлін, Боннопельсдорф, Гогенгайм, Вайгенстефан.

Крім цього музичні Вищі школи: Берлін, Липськ.

Академія штук красних: Берлін (Шарльоттенбург), Дрезден, Мінхен.

Техніки: Митвейд, Альтенбург. На Сільсько-Господарській школі в Берліні є відділ цукроварний.

Вища школа руханки: Берлін.

Для студентів, котрі хотять до студій вивчити добре німецьку мову, існує в Берліні при університеті:

¹ Подаємо їх радше для історії, бо подання веліли інформанти вносити найдальше до 30. липня ц. р. (Ред.)

Німецький Інститут для чужинців. (Уділяє теж дозвіл на перебування в Німеччині).

Життя студента в Німеччині коштує місячно 8—9 дол. в Берліні, в провінціях 6—7. Кожний прохачий повинен чекати, доки не одержить посвідки прийняття на школу в міністерстві і опісля на підставі тоїж має право одержання візи на візд у Німеччину. Всі подання та запити відносно студій слати на адресу: Спілка Студентів - Українців в Німеччині. Verein Ukrainischer Studenten in Deutschland E. V. Berlin—Charlottenburg 2, Goethestrasse 67a, і долучувати гроші на порто і полагодження. Спілка буде залагоджувати подання в першій мірі тим котрі представлять посвідку від У. К. С. Р.

Звертаємо увагу, щоби студенти незабезчені не виїжджали.

С. С. У. в Н.

Франція.

Союз католицьких студентських організац. В лют. 1922. засновано Централю всіх катол. студ. організацій з осідком у Парижі. Числить вона 5,350 членів-академиків.

Ціллю його є релігійна самообнова. Орудниками до неї — спільні богослуження, релігійні гутірки, щорічні реколекції.

В дальшому пляні — за ціль служити солідне самообразовання, в чім помагають виклади визначних осіб.

В центральному органі Союзу п. з. »Bulletin de la Fédération des Etudiants Catholiques Français« співають професори університетів та інші визначні мужі науки з цілої Франції.

(Unser Weg, 1923, ч. 6, ст. 105.)

Association Catholique de la Jeunesse Francaise. (Католицький Союз французької молоді) — подає статистику реколекцій, місійних конференцій і покликань до духовного стану.

Що до реколекцій, то тут очевидно мова не про кілька наук, які бувають по наших середніх школах, а про систем духовних вправ, (як конференції, роздума, молитва, духовне читання, порада з духовним керманичем ітд.) „Замкнені“ реколекції відбуваються в окремих „реколекційних домах“, (також в інститутах, колегіях, монастирях), де реколектанти покинувши свої прочі заняття та рідний дім, віддаються через кілька днів виключно справам своєї душі, щоби перевести повну її обнову.

„Отверті реколекції“ не мають такого відокремлення від зверхнього світа. Статистика, про яку мова, подаємо за »Prąd«-ом.

Статистика реколекцій згаданої організації.

рік 1920.				рік 1921.			
	151 реколекцій замкнених	142 реколекцій отворених	31 конферен. місійних		184 реколекцій замкнених	177 реколекцій отворених	82 конферен. місійних
студентів	670	515	297	студентів	1137	488	516
урядників	885	1019	674	урядників	860	1113	1020
робітників	420	908	681	робітників	362	1224	1026
селян	1551	2147	4233	селян	1790	2328	4654
учасників Разом	3526	4569	5885	учасників Разом	4149	5153	7216

рік 1922				рік 1920 - 1922		
	149 реколекцій Замкнених	153 реколекцій отворених	23 конферен. місійних		покликан- ня свяще- нического	пвкли ан- ня мона- шого
студентів	1155	787	173	рік 1920	112	51
урядників	946	1254	206	» 1921	144	53
робітників	502	1586	94	» 1922	124	39
сеаян	1293	1928	585			
учасників						
Разом	3894	5555	1058	Разом	380	143

(«Prąd» 1923 ч. 6 7. стор. 226.)

Чехословацчина.

Прага. Ректорат Укр. Господарської Академії в Ч. С. Р., заснова ної Українським Громадським Ко- мітетом, оголошує прийом нових студентів на осінній (І ий) семестр 1923/1924 акад. року, який розпін- нється 1-го вересня 1923 року.

Укр. Господарська Академія в Ч. С. Р. по статуту затвердженому Міністр. Хліборобства Ч. С. Р. є вища спец. школа з 3-х літнім курсом навчання і розділяється на 3 від- діли: 1) Економічно-Кооперативний (підвідділи: статистичний, коопера- тивний та економічний), 2) Агроно- мічно-Лісовий (підвідділи: агроно- мічний та лісовий), 3) Сільсько-Го- сподарсько-Інженерний (підвідділи: меліоративний, межовий та техно- льогічний). Правила прийому:

1. В склад студентів Укр. Господарської Академії в Ч. С. Р. приймаються громадяни обох полів, з цілої української території з закін- ченою середньою освітою (гімназія, реальна школа, комерційна середня школа, середня сільсько-господарська і технічна школа, учительський ін- ститут, 4 класи духовної семинарії і т. п. школи, курс, який буде виз- наний Професорською Радою Ака- демії вистарчаючим для вступу в Академію.

2. Рішенням Професорської Ради можуть бути прийняті до Академії

особи без середньої освіти, одначе з відповідною підготовкою для слу- хання лекцій з умовою, що на про- тязі 1 року складуть матуру.

3. Прохання про прийом належить надсилати до канцелярії Академії (Подєбради в Чехословацчині, готель „Крале Іжіго“) найдалі до дня 3-го липня ц. р.

4. В проханні повинно бути за- значено: національність, вік, освіта, перелік документів, відділ і підвід- діл, на який кандидат хоче вписа- тися, а також точна адреса.

До прохання прикладаються слі- дуючі документи:

а) Власноручний опис життя з обо- вязковим зазначенням народження, місця постійного перебування кан- дидата в нормальні часи та націо- нальності кандидата.

б) свідоцтво про освіту в оригі- налі, або в засвідченому зразку (так звані службові реєстри раху- ються неvistарчаючими).

в) Три фотографічні картки.

г) Підписка коритися правилам, установленим для студентів.

Примітка I. Прохання без документів не будуть розглядатися.

Примітка II. Оригінальні документи осіб неприяних до Академії, повертають- ся по вказаній адресі на виразне бажання петента.

6. Особи, що вже подавали в ми- нулому академічному році прохання до Академії і не були прийняті за спізненням або за відсутністю ва-

кансій, повинні, коли бажають кандидувати при новому прийомі, поновити своє прохання з зазначенням своєї адреси і в разі потреби поповнити документи.

7. Студентам, не маючим матеріальних засобів для прожиття, може бути призначена від Адміністр.-Господар. Комісії Укр. Громад. К-ту допомога у формі приміщення в інтернаті, забезпечення харчами, необхідними предметами або грошми. Про це треба подати окрему заяву, прикладаючи свідоцтво про матеріальний стан.

8. Студенти, які користуватимуться матеріальною допомогою від Академії, зобов'язуються після скінченого курсу Академії працювати для Укр. господар.-культурного життя по 1 $\frac{1}{2}$

року за кожний рік навчання в Академії на стипендію.

9. Початок академічного семестру: 1-го вересня 1923 р., до якого терміну зобов'язані прибути всі особи, що будуть прийняті.

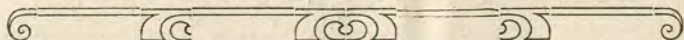
Ректор Акад., Проф. І. Шовгенів.

Подєбради. — Тутешна Укр. Господарська Академія мала в 1922/23 230 студентів, у тім числі 20 жінок. Всі вони прибули переважно з таборів; і так: із Польщі 148, з Чехії 18, з Румунії 17, з Болгарії 13, з Галичини, Волиня і Холмщини 22, з інших країв 12. Позашкільне життя студентів доволі одноманітне, а організація товариств щойно в початках.

»Визволення« І. Відень-Прага 1923. 61 сл.

ПІД ЯСНИМ ПРАПОРОМ*

Тиха хвилина. Сучасне лихоліття, яке від літ нас окружає, перепинює неодні області нашої культурної праці. Та тільки одної праці воно перепинити не в силі, — праці над унутрішнім поступом. Чим більше шаліє буря, чим більший хаос ложі та безправства нас окружає, чим більше європейське суспільство дичіє, — тим більша потреба могутніх духом характерів, щоб і самі остоялись серед хаосу і другим вказали — ясний шлях. А такими характерами можуть стати лиш ті, що над своїм духом заподливно працюють.

Одною з таких праць, то роздума в тихій хвилині. Роздума над найважливішими питаннями свого життя: звідки йду, куди пряму, який шлях, і куди я зайшов — і. т. і. Цю роздуму плекають найблагородніші з поміж студентства в тихій хвилині; в дома, в полі, в лісі, чи церкві. Неможливо дати собі заспокоючої відповіді на найбільше пекучі питання без плекання тихої хвилини; — а з іншої сторони цієї важної унутрішньої праці не в силі спинити ніякі невзгоди.

Цим разом піддаємо як тему два розділи найславнішого твору, який начеркнула людська рука. Цей твір то: »Наслідування Христа.« Автор незрівняний знавець людської душі та її потреб, глибоко, хоч коротко виражає свої думки, а нераз підноситься до

* Відділ Ліги.

найвисшої поезії. Той твір звиш 500 літ, одушевлює всіх християн, будь вони католики, протестанти чи православні. Неодні носили і носять цю малу книжечку все при собі, щоб у кожній порі при її допомозі знехтяться понад гамір, злидні та буденщину життя¹.

Про наслідування Христа і погорду всіх марнот світових

(Книга I. глава 1)

Хто йде вслід за мною, той не ходить у темноті, каже Господь (Йо. 8, 12). Це є Христові слова; вони заохочують нас до того, щоб ми наслідували Його життя і святі звичаї, коли бажаємо поправді просвітитися і очиститися з усякого засліплення серця.

Тому нашим найбільшим старанням хай буде, вдумуватися в життя Ісуса Христа.

Христова наука висша за всі науки святих; а хто матиме Його духа, той найде хліб життя — манну, котра в ній ховається.

Але таке буває, що багато людей, навіть при частім слуханню Євангелія, замало ним переймається: за про те, що вони не мають у собі Христового духа.

А хто хоче зрозуміти Христові слова в повну розкіш, той хай старається, цілим своїм життям Його наслідувати.

Нащо здається, тота велемудра розмова про св. Тройцю, коли покори тобі бракує і за про те ти святій Тройці несподобний?

По правді, велемудрі слова не роблять іще святим ані праведним; але чесне життя ділає милим Богу.

Волю радше відчувати скрушення серця, ніж уміти сказати, що воно означає.

Колиб ти вмів цілу біблію напам'ять і знав речення всіх мудреців,

нащо-би все тее здалося без любови і благодати Божої?

Премарна марнота і все марнота (Еккл. 1, 2), крім одного: Бога любити і Йому одному служити.

Найвисша мудрість така є: погорджати світом і так прямувати до царства небесного.

Так марнота єсть, глядіти минушого багатства і на нього вповати.

Марнота також, уганятися за почесностями і пнутися в гору.

Марнота єсть, давати волю бажанням тіла, тай пожадати чогось такого, защо потім треба тяжко покутувати.

Марнота єсть, бажати собі довгого віку, а мало дбати за те, щоби праведно жити.

Марнота єсть, уважати тільки на теперішнє життя, а недобачати того, що має колись статися.

Марнота єсть, любити те, що мигом переминає, а неквапитися туди, де чекає нас віковична радість.

Заєдно памятай на ту приказку, що «око не надивиться огляданням, ані ухо не наслухається слуханням» (Еккл. 1, 9).

Тому старайся відорвати своє серце від привязання до річий видимих, а звертайся до невидимих дібр.

Бо ті люди, котрі піддаються своїм змислам, поганять свою совість, тай тратять ласку Вожу.

¹ Видавництво ОО. Василян у Жовкві видаючи цей, справді золотий твір в гарному, укр. перекладі Преосв. Єпископа Дра Боцяна зробило цінний вклад у скарбницю нашої літератури. Недавно появилася інше видання перекладу Наталі Ковалівської — Королевої, видане також у Жовкві.

Про щире дружбу з Ісусом

(Книга II. глава 8).

Коли Ісус єсть з тобою, тоді все йде гаразд і ніщо не видається тяжким; а коли нема Ісуса, все йде тяжко.

Коли Ісус не промовляє в твоєму серці, лиха тоді потіха; а коли Ісус хоч одно словечко промовить, почувеш велику потіху.

Чи Марія Магдалинська не встала з місця, де плакала, як тільки Марта сказала їй: «Учитель єсть і кличе тебе!» (Йо. 11, 28).

Щаслива та година, коли то Ісус кличе від сліз до сердешної радості!

Як тобі сумно і тяжко без Ісуса! Який ти нерозумний і пустий, коли бажаєш чого іншого крім Ісуса!

Чи це не єсть більша втрата, ніж коли-б ти цілий світ утратив?

Що може дати тобі світ без Ісуса?

Бути без Ісуса, це тяжке пекло; а з Ісусом бути солоденький рай.

Коли Ісус буде з тобою, ніякий ворог не зможе пошкодити тобі.

Хто найде Ісуса, той найде дорогий скарб; та ще й скарб за всі скорби.

А хто тратить Ісуса, той незміренне багатіє тратить: ще більше ніж увесь світ.

Той найбільшній, хто живе без Ісуса, а найбагатший той, хто добре живе з Ісусом.

Велика то штука, вміти жити з Ісусом, та й велика мудрість, триматися Ісуса.

Будь покірний і тихомірний, а Ісус буде з тобою.

Будь побожний та спокійний, а Ісус зістане з тобою.

Хутко можеш віддалити від себе Ісуса і стратити Його ласку, коли закоротиш тебе звернутися до світу.

А коли Його відправиш і втратиш, до кого пригорнешся і якого тоді шукатимеш приятеля?

Без приятеля не можеш щасливо жити; а коли Ісус не буде твоїм, за всіх найсердечнішим приятелем, будеш дуже сумний і самотній.

Тому не мудро робиш, коли на кого іншого впевняєшся, або ким іншим тишишся.

Треба воліти, радше весь світ на себе спротивити, ніж образити Ісуса.

Так із усіх дорогих тобі осіб хай один тільки Ісус стане твоїм особливим улюбленцем.

Маєш любити усіх людей ради Ісуса, а Ісуса задля Нього Самого.

Єдиного Ісуса Христа треба особливо любити, бо Він єдиний єсть добрий і вірніший за всіх приятелів.

Задля Нього і при Ньому так приятелі, як і вороги хай будуть тобі дорогими; і за них усіх маєш молити Його, щоб усі пізнали і полюбили Його.

Ніколи не бажай для себе якої особливої похвали, чи любови, бо це належить єдиному Богу, котрий рівного собі не має.

І того не бажай собі, щоби хто носив тебе в своєму серці, ні ти в нікого не влюбляйся: тільки Ісус хай буде в твоєму серці і в кожного доброго чоловіка.

Будь чистий, май серце свободне, не заплутане ні в яке сотворіння.

Маєш бути сам саміський і чисте серце принести Ісусови, коли хочеш мати спокій і бачити, як солоденький є Господь (Пс. 39, 9).

Та, правду сказати, не дійдеш до того, коли тебе не вперeditь і не притягне до себе Його ласка, щоб ти, нічим не в'язаний і свободний, сам з душею з Ним одним зеднався.

Бо коли Божа благодать прийде до чоловіка, тоді він набирає сили до всего. А коли вона покидає його, тоді він стає вбогим і малосилим,

та немов покинутим на те, щоби біда
була його.

Проте він не повинен ані впадати
на дусі, ані в розпуку; але він має
спокійно згодитися на волю Божу

і все, що стріне його, перетерпіти
на славу Ісуса Христа. Бо після зими
приходить літо, після ночі знова вер-
тається білий день, а після бурі ясна
погода.

Надіслано до Редакції „Поступу“

Др. Евген Грицак. Під червоною
владою. 1. Шкільна справа на Ра-
дянській Україні. Перемишль, 1923. На-
кладом філії «Учительської Громади»
в Перемишлі, вул. Костюшка ч. 9. —
8^о стор. 69.

Пантелеймон Куліш. Твори, Том
III, Україна. Зі вступом, поясненнями
й рисунками Богдана Лепкого. ч. 36.
(Бібл. «Укр. Слова»). Берлін, 1923. 8 мал.
стор. 115.

Веселка. Літературний місячник.
Ч. 4—5—6. (квітень, травень і червень)
Каліш 1923 р.

Das jüngste Oesterreich. Ein
Almanach. Wien 1923. Verlag d. «Neuen
Jugend». 8 мал.

Др. Степан Рудницький. Огляд на-
ціональної території України.
ч. 38. (Бібл. «Укр. Слова»). Берлін, 1923.
8 мал. стор. 141.

І. М. Орлов. Каїні і Авель. (Казка
старого хутора). Драматичні малюнки
на 4 дії з прологом і епілогом. ч. 39.
(Бібл. «Укр. Слова»). Берлін, 1923. 8 мал.
стор. 142.

Федір Сташинський. Із розважань
на часі. (Про східно-церковні справи.).
Частина перша. Вступним словом попе-
редив о. Й. Скрутень ЧСВВ. Львів, 1923.
8 мал. стор. 112.

Fahrend Volk. 250 deutsche Volks-
lieder mit Lautenbegleitung. Herausgege-
ben von Anton Böhm und Franz Burk-
hart. Wien, 1923. Volksbundverlag, VIII.,
Piaristengasse, 41. 8 мал. стор. 362.

Петро Франко. Битва під Пиляв-
цями. Полковник Абазин. Історичні
оповідання (Видавництво «Живі Гроби»).
Львів, 1923. 8 мал. стор. 44.

Теодор Шторм. Озеро Іммен. Но-
веля. Друком на укр. мову Василь Бо-
бинський. (Видавництво «Чорномор»).
Каліш. 8 мал. стор. 57. Вид. Бібліотека
Меріама 3.

Der Zweite Anbruch. Jungöster-
reich, 3. Reichstag. («Neue Jugend» —
Blätter. Wien. 1923. Jg. 5. Folge 11—12.)

Український Інвалід. Двохтиж-
невник українсько-інвалідського життя.
Каліш 1923. ч. 1. (Адреса: Kalisz. Ciasna,
17. т. 3.)

Проф. Ів Огієнко. Наглядна Та-
блиця побічних речень. Для школи
і самонавчання. Львів. 1923.

Мих. Обідний, Володимир Самій-
ленко. На терезах поетичної думки.
Тарнів. 1921. стор. 32.

Борис Лисянський. Володимир Са-
мійленко. Нарис. (З нагоди 35-літ-
ного ювілею літературної діяльності).
1921. (Без подання місця друк.) Ст. 32.

Школа Вкраїнських Пласту-
нів. Щипйорно. 1923. 16-ка. стор. 42.

Др. Степан Бaley. Нарис льоріки
Львів. 1923. 8-ка. стор. 52.

Roomsch Studentenblaad. Jg.
14. (1923). September Nr. 1. Amsterdam.

До наших передплатників!

Щоби вдоволити наших Шан. Передплатників, ми розширили від 7. числа рами нашого журналу і поміщатимемо постійний ілюстрований додаток, призначений, головню, для молодших читачів. Таким чином «Поступ» побільшується о цілий аркуш.

Радимо цей додаток зберігати, щоби відтак мати цілу книжочку. Обгортку вишлемо з посліднім аркушом оповідань.

Рівночасно мусимо коротко порушити матеріяльну сторону Видавництва. Знаний, незвичайний спадок валюти, не то що місяця, але що дня, страхом наповняє всіх видавців і нас змушує предложити уклінно слідуючі просьби:

1. Вирівнуйте як найскорше свої зобовязання, причім залеглости належить вирівнати по теперішній ціні чисел, (яка подана на другій стороні окладинки).

2. Пришліть чим скорше (жовківським чеком) невеличку доплату за ілюстрований додаток, яка виносить 80.000 мп. до кінця року.

3. Зложіть якийсь дар на фонд «Поступу» (львівським чеком ч. 152.518).

Причиніться, як давнійше, до добра молоді і не дайте загинути одинокому студентському журналові, що виключно служить Правді!

З високою пошаною
Видавництво «Поступу»
Львів, Домініанська 11/1.

Н Я

Ювілейний рік 300-літньої мученицької смерти св. Йосафата Кунцевича ЧСВВ., архієпископа полоцького, поручаємо:

1. Ювілейні медалики св. Йосафата,

виготовлені в одній, із найбільших, німецькій фабриці. Медаликів є чотири роди: 1) алюмінієві, 2) мосяжні, 3) мосяжні позолочувані і 4) срібні (з т. зв. хінського срібла Величина медалика 32 mm. Належність за медалики нормується вартістю американського долара по деннім курсі і виноситься: 7, 9, 30 і 30 американських центів, відповідно до сього, чи медалік алюмінієвий (7 центів, мосяжний (9 ц), мосяжний позолочений (3 ц), чи срібний (30 ц). Замовлення слати на адресу:

Монастир ОО. Василіян, у Львові, вул. Жовківська 36.

На пошту і опакowania дораховується в падолисті: 14.000 Мп.

2. Слідуючі книжки:

1. *Життє св. свц. Йосафата*. Написав о. Ом. Козаневич ЧСВВ. (основна ціна одного примірника 0'50).

2. Ювілейний *Альманах укр. богословів*. Зібрав В. Мельник. — Накладом організації укр. богословів Львова і Перемишля. Ціна основна: 2'50 (20 амер. центів). — Замовлення приймається вже тепер на адреси: Марійське Тов-о богословів, Львів, Коперника 36. — Апостол-ят Преси. Перемишль, ул. Баштова, Дух. сем.

3. Ювілейний *Календар „Місіонаря“* на рік 1923 (основна ціна 1'00) і на рік 1924 (основна ціна 1'00); *Календарець „Нашого Приятеля“* на рік 1924 (ціна 12'000 Мп.).

4. *Берестейська Унія* написав еп. Ліковський. (основна ціна: 2'00).

5. *Правда і обман*. Написав о. І. Погорецький ЧСВВ. (Осн. ціна: 0'40)

Замітка: Книжки під ч. 1. 3. 4. 5. належить замовляти у Видавництві Чина св. Василія В. Жовква.

СТУДЕНТСЬКИЙ КАЛЕНДАРЕЦЬ

„ІДЕЯ“

IV. річник

розсилається на днях до наших міст та шкіл. Знаний поважний та практичний зміст і формат, важні інформації, удосконалені цього року додатки — роблять календарець найпридатнішим до вжитку інтелігентної людини.

----- (Ціна основна): 0.25. -----

Можна набути по адресі:

Книгарня ОО. Василіян у Жовкві і по всіх книгарнях
у краю.